

rültséget Horvátországban nem lecsapítani, hanem inkább növelni fognak. A szülő emlegeté a társországok municipális jogait, melyek megerősítését, mint mondá, több törv. cikk tanúsítja. Szólok kifejtve a horvátországi statumok rendeleteit, Magyarország czimerére nézve úgy vélekedék, hogy annak Horváthonbani behozatala a kedélyeket ekészeríteni képes; többnyire Horvátországnak a magyar törvényhatóságokkal magyar nyelvi levelezését méltányosnak látja; ámbár kénytelen megvallani, hogy a horvátok terjedelmes magyar levelezéseket, baj nélkül, nem igen folytathatnának. — Végre szóló azon rendeletet, mely szerint Horváthonban minden, kir. hivatalt elnyerni kívánók, 10 év elforgása után, magyarul tudni tartoznának, a törvényjavaslatból egészen kihagyatni kívánom. — Egy ns báró, ha mindazokra visszagondol, melyeket a nemzet édes honi nyelve ügyében 50 év óta tett, fájdalom tölti el keblét, hogy a magyar legigazságosb kívánatát mindeddig teljesen el nem érthet. Szólok hiszi, hogy a dolog már azon stadiumban áll, melyben valamit definitíve határozni okvetlenül szükséges; oly törvényt kell alkotni, mely minden, szünni nem akaró discussióknak véget vessen. Szólok a törvényjavaslat 3ik sát helybenhagyva, a tótországi megyékre, melyek annyi hajlamot mutatnak honi nyelvünk iránt, továbbá Buccari és Fiume kerületére nézve, a magyar nyelv megtanulását illetőleg, bizonyos határidőt engedtetni kíván. Amde, ugymond, Horvátország viszonyai, Magyarországgal évről évre nehezbülnek; nem akarom most vitatni, vajjon fordított-e a kormány annyi figyelmet azokra, mennyi kívántatott; annyi mindegyesetre bizonyos, hogy Horvátországban némelly Magyarhon elleni antipathiák mutatkoznak; ezek oka nem lehet a magyar törvényhozás, mert ennek egész körében árnyékát sem leljük olyasminek, mi azon antipathiát gerjeszthet; ezenkívül bizonyos az, hogy a horváthoni ingerültségek tisztán reactionak nevezetnek. Kettő van, mit szükségkép szem előtt kell tartanunk: 1) azon kötelességet, mellyel anyai nyelvünk, 2) azon méltányosságot, mellyel horvát atyánkfainak tartozunk. Ezeket előrebocsátván, szólok, b. Vesselényi Miklós legújabb munkájának részletes tartalmára hivatkozva a magyar nyelv dolgában törvényjavaslatnak Horvátországra vonatkozó rendelkezését akint indítványá módosítottatni, hogy először is egy általános kijelentés: mikép a magyar törvényhozás Horvátország belviszonyaiba egyáltalában avatkozni nem akar, bocsátassék elő; azután pedig ennek képesében a 10 év múlva nyerhetendő kir. hivatal iránti rendelet megszüntetettvén, a Magyarországgal magyar nyelvi levelezés, nem különben az országgyűlésen magyar szónoklás kötelessége, iktatassék az ekép alakítandó törvényczikk többi sába. Szólok valamint megvan győződve arról, hogy a horváthoni ingerültség nem a magyar törvényhozás által idéztetett elő, s azért a javasolt t. czikk életbe léptetése után sem szünetnek meg a horvát mozgalmak: úgy erősen hiszi, hogy ezen ingerültség nem fog többé reactionak nevezetethetni, és a Horvátországban létező horvát-magyar osztály, mellyel az ilir saját érdekét ugyanazonitni akarná, a magyarok frigyese leendő az iliriek ármánykodásai ellen. — E tárgyban még számosan, többnyire terjedelmesben szónoklának az izenet mellett a RR-től át tett törvényjavaslatnak Horvátországra vonatkozó tartalmát többé vagy kevesbbé megszorítani javasolván. Voltak, kik Horvátországnak Magyarországgal érintkezésében a magyar nyelv használatát még időelőttinek találván erre nézve, mint eddig, a latin nyelvet megtartandónak vélték; a többség azonban, áthatva az engesztelés szellemétől, a horvát mozgalmak többféleképeni megemlítése, s argumentumul lett felhasználása mellett, a magyar nyelv iránti törvényes rendelkezést Horvátországra nézve az indítványozó báró szerint módosítottatni kíváná. A viták élénkséggel folytak, de bevégezve még nincsenek, holnap e tárgy folytatólag fölvetetik. Az ülés délutáni 2 1/2 ószlott szét.

Pozsony, augst. 18.

XXIX. országos ülés (a mgos főRR-nél.)

Mai ülésben a magyar nyelv tárgyában készített törvényjavaslat felett tegnap megkezdett tanácskozás folytatottván, a főRRk. véleménye a tegnap tett indítvány nyomán, kétfelé ágazott; így egy megyes püspök, visszaemlékezve a magyar nyelvnek 50 év óta tapasztalt fokozott ki fejleszére s tekintve a társországok körülményeit, midőn egy részről e rögtönzésben s a magyar nyelvnek a társországok iskolaibai behozatalában igazságtalanságot lát, akkor más részről kívánja, hogy a társországok semmire se szoríttassanak. — A szónoknak a törvényben logikai következetlenséget kereső s a törvényt nem pártoló beszéde után egy ns. báró szólott s rövid előadásában hazánk s nemzetiségünk nyomasztó állapotáról töl sem kívánván szólni, Horvátországra nézve egyedül

a tegnap indítványt tevő báró véleményéhez ragaszkodik, annyival is inkább, mivel mi horvát rokoninkat nem nemzetiségüktől kívánjuk megfosztani, hanem nyelvünket a holt latin nyelv helyébe tenni. Emlékezzék mond — Horvátország multjára vissza; s vajjon a csekély népfraction képes volt volna-e magát fentartani? nem alkotmányunk alatt áll-e most is fen? mi tőle hátat igénylünk, s méltán kívánhatjuk, hogy ők is hongyületeinken magyarul szóljanak; s ennek érdekében pártolja a törvényjavaslatot. — Az indítványozó nemes báró véleményének pártolása mellett reményét fejezte ki egy nmgu megyes püspök, hogy miután mind a megyék mind az országos RRk. szerencsések lehetnek ő fsgének egyedül magyarul irhatni, a kir. leirások is illy nyelven fognak szerkesztetni. Nem hiú reménye a nemzetnek a magyar nyelv terjedése, s ha a horvátok önérdeke szerint is a jelen körülmények meg nem változnak, oly nehéz lesz nekünk a deakul beszélőket megérteni, a milly nehéz most nekik tán a magyar nyelvet. A törvényhozásban nyelvegységnek kell lenni; így volt ez mindig, hisz a Capitoliumban különböző tartományok képviselői ültek, s a szónokok ajkírul a deák nyelv zengett, s Tacitusból tudjuk, hogy egy nagy szónok a görögül értő és beszélő tanácstól egy, beszédébe szőtt görög szóért bocsánatot kért. És így miután az indítványtevő ns. báró javaslatát méltányosnak tartja, azt azon megjegyzéssel, hogy miután szándokunk nem az, hogy a deák nyelvet ne használják, azt tetszésök szerint használhatják, pártolja. — Egy ns. gróf a már oly lényegesen vitatott tárgyhöz hosszasan szólni nem akarva, csupán egy horvátországi bárónak tegnap tett azon kijelentésére, hogy „a magyar törvényhozás által Horvátország lenne, megsértve“ kíván szólni. És szólnia kell, mert itt nemzet sértetik meg, egy egész törvényhozó testre üttetik a méltatlanság bélyege. Melly nemzetnek érdekét pártolja a báró? — kérdé a szónok; — a horvátot? ugyan milly okot nyújtott a magyar haragra? nem méltányl-e mindig a horvát nemzetiséget? sőt igen! igazolja ezt törvénykönyvünk s a tegnapi discussio; vagy az ilir érdekeket pártolja a báró? sat. — A szónok a válaszüzenetben nem kívánt egyes szakaszokra terjeszkedni, hanem csak az elveket kívánta abban megemlítettetni. Megjegyzé még a ns. gróf, hogy különösnek tartja a bárónak azon nyilatkozatát, miszerint ő mint horvát szól itt; hisz itt nem is létezik horvát főrend; és miért legyenek a magyar érdekek rovására Horvátország municipális jogai sértetlenek? miért legyen jobb sorsa annak mint nekünk. Erre nádor ő fensége, elébb a mgos főRRket, a tegnap mondottak mellözésével, egyedül a tárgyhöz szólastra intvén, megjegyzé, hogy ez országgyűlés nemcsak a Magyarhaza hanem kapcsolt részeinek is gyűlése, s hogy azon jogok, mellyek közértelemmel hozattak, meg is szüntethetők, de csak mutuo consensu. A ns. gróf véleményét egy ns. báró is pártolá, ki a jelen törvény alkotásánál nem figyelmez a horvátországi eseményekre, hanem az igazság s méltányosságra; és bárha megismeri is, hogy azon törvények, mellyek a kapcsolatot érdeklik, meg nem változathatók, de igen azok, mellyek az administratiót illetik. De a horvátok nem is municipális joguknál fogva beszélnek deakul, hanem mert akkor, midőn őket hozzánk kapcsoltuk Magyarország administratiója deak volt s így ezt felvenni kötelességükben állott; azonban most, a körülmények változván s Magyarország administratiója magyar lévén, előáll ismét a kötelesség a magyar nyelv fölvetelére; s így itt nem jogrul hanem kötelességről van szó, s a status quo megahagyása mellett, a horvátok nem a jogfentartás, hanem a jogszerzés terén állnának. — Az említett horvátországi báró önigazolására megjegyzé, hogy úgy levén meggyőződve, mikép minden bajon csak úgy segíthetni, ha annak symptomái ismervék, a horvátországi viszonyok lépelezen előadásával szolgálatot gondolt tenni azoknak, kik a bajon segíteni kívánnak, ellenben azoknak, kik a mindenhatóság erejével akarnak intézkedni, kijelenti, hogy tegnapi beszédéből egy betűt sem vonva vissza, még azt kinyilatkoztatja ki, hogy érzelmét s szavait egész nemzete osztja, főkép midőn léte és nem léte körül forog a kérdés. Az elnök ő fensége bölcsen s a mgos főRR. közméltánylása mellett jegyzé meg, hogy a jelen nyilatkozat nem ide tartozik, s fájdalomt jelenté ki, ha a törvények iránti figyelmetlenség ő fonségét szigorúbb intézkedésekre kényszerítendő s a mgos főRRket higgadt tanácskozásra inté. — Egy főispán meleg szavakkal érinté a nyelv és nemzetiség hazát s fejedelmet emelő érdekét, s jelen conjuncturáink között tekintve a jelen körülményeit, s a következtetéseket kiszámítván, tisztában lenni látja, hogy ha valaha, most áll elő a szükség nyelvünk tökéletes megerősítésére, mert jöhetnek idők, midőn a megerősített nemzetiség leendő a trón véde. Mi Horvátországot illeti, fájdalommal tapasztalja, hogy azon ország, mely a fran-

cia betöréskor a francia, József epochája alatt a német nyelvet tüstint megtanulta, 1825-től fogva sem bírta az anyaország nyelvét megtanulni; itt nem az értelemben, hanem az akaratban van a hiba. Milly torzalakban állnak előttünk a körülmények! az ingerültségnek oly fokra kelle hágnia, hogy sokan elszakasztani volnának képesek a két országot egybefűző köteleket! Nem! a szónok a dicső magyarhorvát Zrinyivel kiállott fel: „Mintsem bajnokomat elszakasztani tölem engedném, inkább üstökénél fogva szorítom keblemhez.“ És, — mond — meleg, s az indítványozó báró javaslatát egészen pártoló, beszéde végén, — zúgjon bár a szláv oceán a magyarság szigete körül, az unokák, csak egyesek legyenek, legyőzendik a vést. — Illy értelemben volt egy más főispán is, ki a RRk. üzenetét, mint mindent, mi a nemzetiség szent ügye érdekében történik, teljes szívből pártolá, és valamint nagy örömet okozott neki a RRnek üzenetökben kifejezett czéljok, oly fájdalomt gerjeszt benne a RR. igazságos kérése elleni kitérése a kapcsolt részeknek. A szónok bár súlyos bajnak tulajdonítja, hogy az ingerültség itt s ott annyira ment, miszerint elválásról kell gondolkodni, mégis egyetért egy nemes gróffal, ki azt hiszi, hogy a vis attractiva mint a természetben mindenütt, úgy itt is összetartandja a rokon részeket; és reményli, hogy a horvátok, midőn átlátandják, hogy a RR. nem belső szerkezetüket akarják megtámadni, kívánságunk iránt méltányosak leendnek. — Ezen vélemények ellenében nyilatkozott két gróf; az egyik, mert a törvény bár millyen, mégis parancsoló leendő; a részek jogait illető minden intézkedésnél figyelmezni kívánna a „nihil de nobis sine nobis“ elvére; míg a másik gróf, a törvényjavaslatnak Magyarországot illető rendelkezését elfogadva, bár mennyire igazságos legyen is a RRnek Horvátország iránti kívánatuk, miután tagadni nem lehet, hogy ingerültség létezik, azt nem pártolhatja. Mert kötelesség, mond, a nemzetet, melly nyelvet s nemzetiségét félti, megnyugtatni; mert a törvényhozás utján kell meggyőzni a horvátokat arról, hogy mi ellenökben méltányosak lenni tudunk is, akarunk is. A szónok meggyőződése az, hogy ha a horvátok magyar levelezésre és szólastra fognak kényszerítetni, végtelen nehézségekre fognak találni; de nem lehet felejtenuk, hogy minden alkotmányos nemzet legnagyobb kincse a törvényhozási s az illy nemzet egyes tagjainak a választhatási jog; már pedig illy rögtöni intézkedés sok polgárt a legsebbe jogoktól fosztana meg, mert ha itt mindenki csak magyarul beszélhetne, soknak törvényhozásbai befolyása, és ha a választhatási jog a magyarnyelv tudásától föltételezettnek, soknak választhatási joga sértetnek meg; a szülő tehát a tíz évi határidőt nemcsak a hivatalnokokra, hanem azokra is kívánja kiterjesztetni, kik a törvényhozásban részt vesznek. — Egy másik ns. gróf szólt most fel, s szavai, mint mindenütt, ez ügynél is legtisztább felfogást tanúsítanak, s a hon felett ébren örködő léleknek hű kinyomásai valának. Ha valaha — mond — most vette meleg hálával nádor ő fonségének a higgadt tanácskozás iránti intését, koránsem felelemből, mert midőn a hon java s felvirágzása forog fen, akkor semmi sem tántorítja, sem felülről, sem alulról, de megvallja, a hév megszere ragadhatja, pedig mindenkinek kötelessége becsületes emberileg megkönnyíteni az elnök nehéz tisztét; melly-nél fogva a ns. gróf iparkodni fog ez intésre figyelve, mennyire lehet, bár ben a kedély zúg és forr, csendes vérel szólni. A szónok azt hiszi, hogy itt egy sincs, kit a hazaárulás bélyege moeskitana, hanem hogy mindnyájan nemcsak azt akarják, hogy véruik felviradjon, hanem hogy isten s ember segítségével egykor utólréhesse azon nemzeteket, kikben több volt a lélek mint az állatóság. A gróf 15 évre emlékezik vissza, midőn ő Horvátországban volt; milly másképp volt akkor ott minden! nemzeti öltözetünk s nyelvünk melegen pártoltaték, kisdedek s nagyok versenyeztek ebben egymással, s Szombathelyt nem volt ház, hol a magyarnyelv tanulása végett horvát ifju nem volt volna; és ma, midőn már a kikötőhöz oly közel állunk, midőn czélunkat nyájasan kívántuk megközelíteni, ha összehasonlítjuk a körülményeket, lehet-e indifferentissal tekinteni azokat, és látva, mennyire mentünk hátra, lehet-e vigadni? — A szónok a horvátországi báróval abban egyetért, hogy a bajon csak akkor segíthetünk, ha azt kitértük; és mi a nyilvánosság baráti vagyunk s vizsgálunk kell és tudnunk szükséges, mi hát a reactio oka? A nemzet mint nemzet egy lépést sem tett, mellyért méltatlanságról vádoltathatnék; de hát, kérdé, a horvátok mit követtek el? egyesek miatt vagyunk ingerültek! Nem vagyunk igazságos bírák; de hála istennek, hogy azok nem vagyunk, mert el kell ragadtatnunk mint fiatalok, hogy mint öregek az ügyszív hívek maradjunk. — Magyarország helyzete nem rég olyan volt, mint a halállal küzdő; illy állapotban minden tulzás menthető és helyén volt, s tudjuk, minden fentartási

küzdés olyan, melytől sympathia nélkül elfordulni nem lehet. De azon pillanattól fogva, midőn a törvény nyelvünket diplomatikai polczra emelte, midőn nemzetünk meg volt mentve, a buzgóság folytatása és minden lépés reactiót szült, mert minden biztosított nemzet tulhajtása természetesen reactióra talál. Vissza kell tehát nyerni, mit elvesztettünk, és így bár mint magyar, soha többet nem, de hogy a kapocs, mely minket összetart, magyar legyen, méltán kívánhatjuk. A szónok municipalis jogait nem engedi, de a másét sem akarja háborgatni; azonban miután minden kívánságunk csak az, hogy olly nyelv helyett, mely úgy sem övék, a miénket fogadják el, 's nekik fájdalmat okozni nem akarunk, az indítványozó báró véleményét egészen pártolva azt irásban felolvastatni kíváná. — Utána egy gróf szól, kinek véleménye szerint itt a municipalis jogok változhatósága kölesönös egyetértés nélkül kérdésbe nem jöhet, 's az ügyet mint magyar polgár magasabb status-szempontból fogva fel nem azt kérdi: quid juris, hanem quid consilii? 'S alkalmasos é — kérdé — illy rögtönzés, hol a kedélyek ingerültek? 's a mostani viszonyok közt lehet-e a RR. intézkedéseit elfogadni? A 10 évnek a törvényhozásban résztvevőkrei kiterjesztése mellett az indítványozó báró véleményét pártolva, egykezete — mond — mindig az egyetértés fentartása leendő. — Egy más ns gróf is azok véleményét osztja, kik más nemzetben is kívánják a nemzeti szellemet tisztelni; ő sem akarja tehát a horvátokat magyarosítani, hanem kívánja, hogy a kapocs magyar legyen; így az indítványozó bárót pártolja, mert ennyit tőlünk mind az igazság mind a méltányosság megkíván; de hogy az említett horvátországi báró és társai jó kedvét minden áron megvásárolhassuk, legyen bár felsőbbbségi lemondásunk, vagy alárendeltségünk által, ennyire még nem mentünk. Azonban az indítv. bárónak a 3 drávántuli megye és Fiume iránti véleményét, miután azok hozzánk 's nem Horvátországhoz tartoznak, praecclusi terminus adása politikai hiba lenne, nem pártolja. Mi a horvátországi báró fenyegetéseit illeti, erre a szónok ő fensége iránti figyelemből bizonyos ideig nem felel, hanem kéri a bárót, és kiket a szó illehet, hogy ha erről Horvátországnak relatiót tesznek, ki ne felejtsek megírni az okot, mely miatt most a fenyegetésre feleletet nem nyert. — Többen szóltak még. Előadatott, hogy a nemzet mint nemzet okot reactióra nem adott, mert az 1830: 8, az 1840: 6 t. rendelete a horvát rokonokat nem ingerelheté; említve lön a szomorú helyzet, mellyszerint a magyar országgyűlésen magyar nyelvért kell küzdeni; emlékeztettek a horvátok azon időre, mellyben a magyar őket olly tesvileg kapcsolta vissza; de mind ezek ellenében is felszólt Horvátország követe, ki az egész törvényt egyedül Magyarországra kívánta szorítani. A követ a törv. javaslat 4ik §nál, melly a lobogókról és nemzeti színekről szól, megjegyzé, hogy a nemzetiség és nyelv kifejlődésére mit sem használ, veres és fehér vagy a 3 nemzeti szín fog é használni. Czáf-okul kívánta a követ felhozni azon körülményt, hogy a kir. előadások is deákul szerkesztvők, hogy ő fgsze is magyar nemzetéhez deákul ír; hivatkozott Helvezia országgyűléseire, hol a szónokok olasz, francia és német nyelven beszélnek. Azon állítás ellenére, hogy a horvátok Napoleon kormánya alatt francziául, 's József epochájában németül beszéltek, megjegyzé, hogy a francia uralkodás alatt is deák nyelvvvel éltek, 's József alatt, az erőnek engedni kénytelenítettvén, a magyarokkal együtt engedelmessékedtek. — Ez országgyűlés nemcsak Magyarország hanem a részek gyűlése is; és azért mert az országgyűlés itt tartatik, a horvátok a magyarul beszélésre nem szoríthatók, mert így könnyen azon (absurd) következtést vonhatnók, hogy, ha ő fgszének tetszenék az országgyűlést Zágrábba hirdetni, mindnyájan köteleztetnének horvátul beszélni. — Ismétlé végre azon közérzelem kifejezését, mellyről a horvátországi báró emlékezett, 's erre a 3 horvát megyében legközelebb történetek hozta fel. Országbíró ő nmgá, minthogy gyakran nem azt kell tekinteni, quod optimum, sed quod a pluribus impetrari potest, az indítv. báró véleményét pártolva, miután a tulbuzgóság épen nemzetiségünket veszélyeztetheti, a méltányosság pedig soha, az egyeztetés érdekénél fogva ragaszkodik azon javaslatához; — ő nmgával a nemes báró véleményét, 's illetoleg a RR. törvényjavaslatától csak alkalmazásban eltérő javaslatát többen pártolva, nádor ő fensége azon javaslat lényegének elfogadása mellett monda ki a határozatot, 's a bárót, mielőtt a következő ülésben az pontonként tárgyalatnék, annak felolvasására, és (felolvasása után) köziratra bocsátására szólítá föl. A javaslat köziratra bocsátatott.

Pozsony augusztus 18kán.

XLI. kerületi ülés.

A büntető törvénykönyv 156 fejezet 2. §. 4 pontja jött tárgyalás alá, szerinte az egyházi személyek, csak az

egyházi fegyelemre nézve tartoznak saját törvényeik alá, egyéb kihágások miatt pedig a polgári hatalom által a büntető törvénykönyv szerint lennének büntetendők. Mielőtt azonban az e feletti vitaközös megkezdett, a 3dik sz. alatti külön vélemény, mely az egyházi rendet eddigi gyakorlatában meghagyandónak véli, olvastatott fel. — A káptalani követeknek egyike előterjesztvén, hogy az egyházi rendnek nemcsak in disciplinarius, hanem egyéb büntetésekre is — a Verböczi II. Rész 44. czimben foglalt eseteket kivéve — vannak egyházi törvényei, mellyek szerint a büntökötött papok fenytetni szoktak, 's mint-hogy az egyháznak e joga számtalan törvényink, 's királyi resolútiók által helybenhagyatva, sőt a bécsi és linzi békekötésekben is megerősítve van, a külön vélemény elfogadásához járult. Utána monda egy megyei követ: ha azon igen jó logicával szerkesztett külön véleményben annyi volna az igazság, mennyi ott erősségül állítatik, annak ő is teljes készséggel hódolna, de a felhozott okok ki nem elégíthetik a szót, — azt mondja ugyanis a különvélemény, hogy már a keresztény vallás zsengeiben a keresztények között a püspökök atyáskodván, ők voltak felettök a bírák, arbiterek: ez, igen úgy van, mivel akkor még a keresztények kevesen valának, 's közöttök a javak közössége (communio bonorum) létezett; ámde később a polg. társaság a papok buzgó atyáskodása által csorbát szenvedett; mondatik tovább a külön véleményben, hogy Constantin, Theodosius és nagy Károly a papságot szabadságban megerősítette; tudni kell azonban mikép Constantinnak számtalan elkövetett kegyetlenségért szüksége volt olyanra, miáltal lelkiismeretét megnyugtathassa, — Theodosius minthogy gyöngye lévén, asszonyi kormány uralkodott, 's ekkor könnyű lehetett a papságnak szabadságokat nyerni, 's megerősíteni, Nagy Károly pedig azokhoz annyival inkább járult, mivel így tudta, hogy kívánsága teljesítésében nem akadályoztatik, mert 769. évben nejtől elválván újra megházasodott, 's 771. attól is elvált azért, hogy egy harmadikkal kelhessen össze; a leges Francorumban felhozott erősségek is ismeretesek, 's tudjuk: miképen azokat magok a papok irták, legnagyobb valódiságát annak sehol inkább nem tapasztaljuk, mint a dézmáról szóló törvényekben; történt még a külön véleményben hivatkozás — mond tovább a szónok — sz. Istvánra, 's II. Andrásra is, kik a papságot szabadságaikban, különös privilegiumokban megerősítették; de ne hivatkozzanak azokra, mivel sz. István idejében kezdett bölcsejéből a kereszténység fejleni, 's azért a Clerusnak mindent megadott, II. András pedig szüntelen pénz szűkében lévén, a privilegiumot könnyen meglehetett tőle nyerni, mivel még sz. Gerhárdnak 226 márkot érő kopsóját is elköltötte, 's azért őt az esztergomi érsek excommunicálta. Azon számtalan törvények, mellyek a különvéleményben felhozatnak, a corpus jurisban mind ben foglalvák, 's ha eleink e tárgyban törvényt hozhattak, nekünk maradt jogunk azokat czélszerűbb 's hasznosabbakkal felváltani, mert a törvény csak addig bír teljes erővel míg az ujjakkal — nehányat kivéve — fel nem cseréltetik. Verböczi II. rész. 44. cz. némelly bün-esetekben a polgári hatalom alá rendeli a papságot, 's azon törvény Albert király alatt hozatott, 's ha 400 év előtt szükségesnek látta a törvényhozás 's joga volt, némelly esetekben a papságot polgári hatalom alá rendelni, 400 év mulva is korszerű rendeletek elhatározásában intézkedhetik, — és így a különvéleményben foglalt többi okokat is czáfogatta 's végre a szónok pártolta a szerkezetet. — Most egy káptalanbeli válaszolván, 's azon állítást, miszerint a kereszténység kezdetén a papok voltak bírói a hiveknek, azzal erősíté, hogy az a török birodalomban most is szokásban van, hol a püspökök főbírái a kereszténységnek, — a nevezett császárok pedig azon szabadságokat adták meg a papságnak, mellyek a kereszténységnek díszére szolgálhattak; ha a capitulárékban csak a clerusnak kiváltságai foglaltatnának, el lehetne hinni, hogy azokat a papok saját kiváltságaikra szerzették, de azokban olyanok is foglalvák, mellyek a romai törvényekben, ollyak, mellyek az egyházi törvényekben is léteznek, és mellyekből sok a magyar törvénykönyvbe is átvitetett; — hogy sz. István csupa istenfélősége által adta a papságnak szabadságát, ám legyen, de a pietás is bizonyos méltánylason alapul, 's ha II. András privilegiumával hízelt a papságnak, akkor azt mondhatni, hogy az arany bullával is hízelt a nemességnek; Verböczi II. Rész 44. cz. négy esetet számlál, mellyek szerint a papság büntetése világi hatalom alá tartozik, akkor t. i. midőn a pap halálos büntetést érdemel, illy büntetéseknél többre is kiterjeszkehetni, mert az egyház vallásbeli elveinél halálos ítéletet még tulajdon egyénei felett sem hozhat, de olly büntetésekre, mellyeknek kiszendése után ismét hivatalába visszalép, a polgári hatalom bíraskodása, az egyházi rend állásával 's a religio méltóságával megnem

egyezhetik, tudja — monda a szóló — a Rknek főnözetét, hogy ne legyen a statusban többféle bíróság; hanem minél jobban egyesítessenek, egyen-alakittassanak; ha különbféle jurisdictiok léteznek, akkor van status in statu, de hogy a papi rend a maga külön institutioja szerint maga egyéneit bünteti, az által nincs status in statu, — az egyformasítás vagy is a centralisatio elvével, épen attól tart a szóló, hogy midőn azt a Rk elérni akarják, több szakra fel ne osztassék. — A canonok szinte büntetéseket szabnak a vétkes papokra, 's akkor midőn azt a világi hatalom megítélendi, kétfős és igen súlyos lesz annak büntetése, — törvénykönyvünkben elv gyanánt van kimondva az: hogy a bünös egyenlő 's hasonló bírák által ítéltesék, 's midőn a nemes csak nemes ítélheti, akkor az egyházi személy is annyi méltányosságot igényelhet, hogy csak olly bíró által ítéltesék, ki viszonyait ismeri, 's azért némi módosítással kívánta az eddigi szokást meghagyatni, mert különben csak az egyházi 's polgári rend közötti surlodásra nyujtatnék anyag, mivel a mi polgári bün, az egyszersmind egyházi fegyelem marad a papra nézve. — Ezután még számtalan ok hozatott fel, miszerint a papság polgári hatalmat még saját egyénei felett sem gyakorolhat; mondatott, hogy az egyháznak csak a lélekre lévén befolyása, nem physicali erővel, hanem tiszta meggyőződéssel kell az embereket igazgatni, 's azért annak világi hatalmat engedni nem lehet, mivel az egyház physicali 's moralis erőt nyervén, a status fölé emelkednék; mégis van számtalan eset, hol a pápák világi dolgokban adtak ki rendeleteket, 's még most is bír a papság polgári hatalommal; azonban mit nyer az által az egyház, midőn a közbotrány elkövetőjét titokban ítélheti, és mellyet a közvélemény tudomására nem juttat, híven ez, hogy a bün büntetlen hagyatik; továbbá, ha a pap is a polgári status tagjának tartja magát, nem láthatni át, miért kíván az egyház a polgári hatalom alá ásní, midőn azt hozá fel, hogy ha a papság polgári hatalom alá szorítatik, az által a papi elv tekintélye megrontatik. Mondják, mikép az egyháznak vannak saját törvényei, mellyek szerint a büntettek fenytetnek, így hát utoljára canonokkal 's dogmákkal az egész világot is igazgathatni majd 's ha a papságnak különös bíróság engedtetik, akkor azt a többi rend is követelhetvén, hova tegyük a codex criminalist? — de nem is fér egybe a büntetés — mond a szóló — az egyház elveivel, hiszen mivel büntetheti a bünöst, böjtöléssel, imádkozással, vagy kolostorba zárással, mert az egyház világi büntetést nem szabhatván, csak egyházit határozhat, 's akarják, hogy független legyen a vallás a világi hatalomtól, akkor függetlenítsük egyszersmind a világi hatalmat a papi hatalom befolyásától, 's a papság a világi dolgokba ne avatkozzék; lehet, még ezen orsz. gyűlésen fog indítványoztatni, hogy az egyház világi hatalmat ne viseljen, fogadják el ezt, 's váljunk el egymástól, legyünk függetlenek, mert különben ha a principiumot nem fogjuk applicálni az lesz: hogy megmutatjuk a mennyországot, de az utat mellyen oda elérhetni, nem. — Egy másik szónok monda továbbá, hogy annak elhatározásáról, vajjon mellyik bün tartozik egyházi fegyelem, 's mellyik polgári hatalom alá, gondoskodott az orsz. választmány, semmi sem lesz a világi hatalom előtt büntet. mi a codexba foglalva nincs; ellenben, mi abban foglalva nincs, az mind az egyházi fegyelem alá tartozhatik 'sat. A szónok azzal végzette beszédjét: miképen a papság azon hibás képzeletben van, mintha a religio az egyház személyével egyesítve volna, pedig ha az egyház szolgálának semmi javai, semmi világi jogai nem lennének, azzal a religio nem szenvedne, hanem még magosb tiszteletben fogna állhatni, mint most. — A szerkezet ellenében egy megyei követ nyilatkozván, 's minthogy mindenkinek jogait tiszteletben tartja, az egyházi személyek privilegiumát is meghagyatni kívánta. Egyik főt követ mondván, hogy az egyház nem új institutiót kíván a nemzettől, hanem csak régi jogait 's kiváltságait akarja fentartani 'sat. 's az ekép folyt vitaközösök által a szerkezet meghagyatott. A 3. 4. 5. 6. és 7dik §. minden vitaközös nélkül megmaradtak. — Folytatván azután a tanácskozás II Fejezet 8. §. felett, mellyben a büntetések nemei számláltatnak elő, a ker. elnökség figyelmezteti a Rket, hogy miután az orsz. választmány a halálos büntetést eltöröltetni javasolja, és a büntetések nemeiből kihagyá, szükségesnek tartaná, hogy a halálos büntetések felett, melly a közállományban fenáll, komoly figyelemmel aziránt tanácskozásukat kiterjeszszék, vajjon megmaradjon e az továbbá is vagy nem? és elkezdődvén a tanácskozás egyik megye követe csak olly esetekben kívánta a halálosbüntetést megtartatni, midőn a statusnak a közháborogás által arra szüksége leendő; — az utána szólott megyei követ pedig a halálos büntetéseket tovább is

fontartatni kívánta; nem szándéka ezen tárgyat sem az emberiség, sem jogszerűség tekintetéből — mond a szónok — vizsgálni, hanem egyedül gyakorlati szempontból, mert az emberiség 's jogszerűség harczol mindazon szigorú büntetés ellen is, melyek az emberi életet rövidítik; ha egy gyilkos, ki atyját, anyját vagy jótevőjét, kitől mindig a legjobbat nyerte, 's atyjának, ki által neveltetett, tápláltatott, szívébe mártja kését 's orozva szántszándékosan meggyilkolja, vajjon a polgári társaság osztályába tartozik-e? — ha tetteinek súlyát érzi, akkor áldás ránézve az életől szabadulni, ha pedig nem gondol vele, akkor megrogzött gonosz, kit az emberek közt bátorságuk veszélyeztetése nélkül megszervezni nem lehet, 's ilyen méltó, hogy halállal bünhődjék; de ha még hazánk jelen állapotja is tekintetbe vétetik, láthatni, miszerint nem jött még el azon idő, melyben a halálos büntetéseket eltörölni lehetne. Azon állítást, hogy ott, hol a büntetés neme gyengített, a bűnök nem szaporodtak, alig bizonyíthatni be, mivel oly statisztikánk nem lévén, mire annak valódiságát alaposan építhetők, ellenkezőnek tanúsítására pedig a szóló újságból olvasás, miképen Tolna megyében, hol a büntetések lágyítottak, az tapasztaltatott, hogy ott az által a büntettek szaporodtak; abból, hogy vak indulat, 's bösz eszme szokta vezérteni az embert ölére, még nem következtethető, hogy szándékos gyilkolás nem történhetik; a polgári társaság tömege igazságosnak ítéli a halálos büntetést a szülegyilkosra, 's ha vannak, kiknél a halálosbüntetés példája hatástalan, azok csak egyesek; hogy a büntől az embereket vallásbeli oktatással és morallal elvonhatni, igaz, de nálunk még a nevelés hiányozván, előbb annak eszközésére kell fordítani törekvésünket. De most még sokan azért irtóznak az öléstől, mivel a halálos büntetést rettegik, 's ezt onnan is tapasztalhatni, mivel tíz rablási, lopási eset közt alig találkozik egy, hol gyilkosság követte volna el, és miután a törvényhozás a polgári társaság személyes bátorságára, az öldöklő vad tetteket zabolázni nem tudja, azért szükséges arra azon halálos büntetések szigorát fentartani, melyek már év ezredek óta fenállnak; 's hogy szükséges még hazánkban a halálos büntetéseket megtartani, azt az is erősíti, hogy 36 megyei hatóságánál van staturium. — De ha a magányrendszer behozatalával a botozás megszüntetvén, elfogadtatnék az orsz. választmány azon véleménye, miszerint a halálosbüntetés eltörölnetik, furcsa eszmét ébresztene a rossz emberekben, azok egyszerűen behozatala; a szóló sem kívánja mind azon esetre, melyek eddig állottak, a halálos büntetést megtartani, hanem azt csak a szüle 's más szándékos gyilkosságra kiterjeszteni 's miképen Angolországban, hol 78 esetre kimondott halálos büntetés néhány év alatt 12 esetre szállított, úgy hazánkban is a halálos büntetéseket a büntettek bizonyos eseteire lehetne a közbátorság veszélyeztetése nélkül meghatározni; mert ha a halálos büntetés a szelid szász nemzet törvénykönyveiből ki nem törülthetett, nálunk is, hol az erkölcsiség és nevelés sokkal alantabb fokon áll, meg nem szüntethetik 'sat; a szóló mindazon esetre, melyekre az országos választmány holtig tartó büntetéseket határozott, halálos büntetést kívánt kiterjeszteni. — Azután egy más megyei követ, mivel criminalis codexben e kérdést legfontosabnak ismeré, indítványozta: hagynák e tárgyat holnapi tanácskozásra, hogy így kiki az országos választmány nézetét figyelemmel olvashassa meg. Az utána következett szónok mondván: hogy az, ki tegnapról csak maig vette ezen feletle fontos kérdés megfjtését gondolkozása tárgyául, az nyomosb argumentumokat holnap sem hozhat fel, mint ma, 's azért is ő a kérdés tárgyalásába hocsátkozik; a fiú tisztelet, mely az atyai szereteten alapul, 's midőn őket a szeretet és tisztelet karolja, lehetetlen, hogy a fiú szeretetben öröklött gyengéd érzet bűnné torzuljon, és a fiú atyagyilkossá váljék. Hajdan a társaság illy büntetésről nemis gondolkozott, nem tehetvén föl, hogy illy bűnre valaki vetemüljön; mert ha az föltételezthetnék, és csak ugyan el lehetne illy irtóztató bünt követni, akkor nincs a büntetésnek olly neme, melyet arra érdemileg szabni lehetne; hanem illy vétségek mindig felhevült indulatból 's ingerültségből származnak. Ugy de onnan veszi ő származását a bűnök szaporodása, vagy kevesülése, hogy a büntetések erre kemények, másokra gyengék? Velenczében, midőn az szabadságának fénypontján állt, sehol nagyobb szigorral a bűnök nem fenytettek mint ott, még is az ugynevezett bravok néhány rongyos zechinoért bár kinek is életét oltották, jól tudván pedig, hogy érte a sohajok hidján keresztül vezetettek, honnan még ember vissza nem tért, 's vajjon igazolja e itt a büntetések szigor, a büntölire rettegést? felhozta tovább a szónok: miképen a civilisatio is kevesbíti a bűnöket, 's hogy vallásos elveinél kiirtotta már egy nemzet köréből a halálos büntetést a quakker, és az emberiség vajjon mikor fogja elérni annak mindenütti kiirtását, meghatározni nem le-

het. Hogy pedig a halálos büntetések sem czélszerűek, sem jótékony következtések, sem a személyes bátorságnak elég biztosítékot nem nyújtanak, épen az tanúsítja leginkább, hogy staturiumért folyamodnak, mi mindig a politialis administratio elhanyagolása után következik. De egyébiránt, midőn valakin a halálos büntetés végrehajtatik, találkozik é csak egy, ki a nézők egy részében szánakozást nem gerjesztett volna; — beszéde fonalában például felhozta meggyét, és mondá: mióta ott a hallgatási rendszer van behozva, évenként a vétkesek száma 200nál kevesebb, 's mindeddig onnan 400 kiszabadulván más fél év alatt nincs példa, hogy közölök csak egys vissza került volna; — hasemmit sem törölneis ki a szóló a büntető és javító rendszerből, de a 'büntető' szót minden esetre, mert kérdés alatt van: vajjon a statusnak büntetni é — vagy inkább javítani kötelessége? — 's a javítási rendszer büntetést magába nem foglalhat. A szerkezet pártolására mondatott még az emberiség és jogszerűség elvénél több argumentum, 's az ellenkező véleményre több czafolat, hogy a szelid bánásmód a bűnöket nem szaporítja; például állítá egyik követ megyejét, Arad vármegyét, hol a botozás rendszere a műveltebbekben, a meszterlegényeken, és kik írni 's olvasni tudnak, megszüntetett, 3 év alatt a rabok száma egy harmad részszel kisebbsült. Tovább egy másik szónok által azon elvre, ha valaki atyját, anyját vagy testvérét megöli, és érzi bűnének súlyát, annak a halál kegyesség; ha pedig nem érzi, akkor kötelességében áll a statusnak mint javíthatlant kivégeztetni; mondatott, midőn a statusnak büntetni kell, kell-e neki arra ügyelnie: vajjon a büntetés által a bűnös kegyelmet nyer-e vagy sújtatik; a statusnak kettős czélja van, mellyet a büntetés által elérni kíván, 1) t. i. javítson, 2) gátolja meg a bűnt; — hogy a halálos büntetés javító eszköz nem lehet, azt senki kétségbe vonni nem fogja, mivel nem tudhatni, vajjon a kivégzett a polgári társaság hasznos tagjává válándott volna-e — vagy nem; — de hogy nem is gátol, azt a példák eléggé tanúsítják, miszerint mentül gyakoribbak valahol a kivégzések, annál gyakoribb a példák ismétlése; 's hogy nem rettent, bizonyítja az, hogy alig van kivégzés, hol lopás nem történt volna; de inkább sokban szánakozást gerjeszt, 's megelégtelenséget éreznek magokban a törvényekben, és bírakban; — nézzük az embereket, vajjon gondolkozott-e a status olly eszközök körül, melyek által a büntettek megakadályoztatnának, földnépünk nevelése elhanyagolt állapotban van, 's a büntettek ott jönek leginkább elő, hol a nép a nevelésben, és vallásos oktatásban legtöbbet szenved. Mondják, hogy a civilisatio is szaporítja, a büntetéseket sőt folyvást újabb meg újabb neműeket is idéző elő, 's azt láthatni onnan is, miképen nagyobb városokban legtöbb lopás, rablás és gyilkosság történik; ámde ezt nem onnan kell következtetni, hanem mivel a nagyobb városokban sok levén a nép, közölök sokan dolgot nem találnak, 's nem szerezhettek annyit, mennyivel nagyobb szükségüket kielégíthetnék, vetemednek tehát a bűn elkövetésére, 's így a socialis életben magában kell keresni a hibát. Tegye a status mit neki tennie kell, gondoskodjék a népnevelésről, az egyház oktassa vallásosságra és nyujtassék mód a pénzkeresésre, akkor bizonyosan a bűnök fogyni fognak. Végre a halálos büntetés által még sok ártatlan is végezett ki; de ha ezt megmutatni nem tudnók, a lehetőség feltétele is elég ok arra, hogy a halálos büntetés eltörültessek; 'sat. Ez után még más megyei követ emelvén szót, meleg kebellet mondá: ha a halálos büntetések megtartása mellett Tolna megye felhozott jelen állapotánál erősb argumentum nem lesz, akkor mentve van az ügy, és a halálos büntetések eltörölve lesznek. Elmondá ezután a szónok Tolna megye helyzetét, miképen ott a szelidebb rendszer már 1828ban behozatott; 1840ben végzés hozaték, miszerint minden legkisebb vétség is nem egyesek önkénye által, hanem a sedria előtt iteltessék meg, — 's így ott a moralitas nem hogy rosszabb állapotba jött, sőt inkább javult, mivel a nagyobb vétkek kevesültek, 's a kisebb vétkeknek szaporodottsága onnan látható, hogy a politialis administratio szorgosabb 's minden legkisebb vétség világozásra hozatik; és minél inkább javul a politialis rendszer, ott annál több a tabellában feljegyzett vétségek száma, mert hol a büntettek akadályozására nagyobb figyelem fordítatik, ott panaszkodni mernek, remélvén gyors igazság-kiszolgáltatást. Ámde ha a jobb szelidebb rendszerrel nem lehet a javulást, 's a bűn-fékezést eszközölni, 's azért a régi systema mellett kell maradni, akkor menjünk vissza még régiebb szokásokra, vessük kutba az embereket, hol kigyók békák közt lehetnek, hozzuk be a torturákat, 's mindennemű kínzásokat; — mondják, lassan 's kicsinyenkint kell a javítást eszközölni és a büntetés mérsékelni; ezt lehet egyforma esetben, de kérde, halálos büntetések kicsinyenkint lágyítani

hogyan lehet? el kell ismerni a fonák itéleteket, ha a halálos büntetés a természet- és ész-jog alapjaira állítatik, akkor azt fentartani többé nem lehet; vajjon azok, kik a halálos büntetést meghagyni akarják, elismerik-e a javítás principiumát? 's jozan logicával miképen lehet a javítást a büntetéssel együtt tartani; 's ha van logica, consequentiának is kell lenni. Midőn personalis ő excell. az orsz. gyűlést megnyitó beszédében a javítás-rendszert megemlített, akkor lelkünk édes örömetől annak nagy éljent kiáltottunk, 's most a consequentiát megtagadhatjuk; — Kristusnak vajjon tanítása volt e hogy öljünk? midőn még utolsó pillanatában is a jobbán levő latornak azt mondá, hogy megtér; és mi tapodhatjuk-e a keresztény vallásnak ezen legfelségsb elveit? ha üdvözülni akarunk, kövessük őt. — A statusnak más érdeke nem lehet, mint magát fentartani, és elismeri a szóló, hogy midőn ellensége által a status veszélyeztetve van, akkor szükséges önfentartására emberek életét áldozni; de nem guny-e egy ember ellen a közbátorságot csupán annak megölésével fentartani; a tigriseknek 's más vadállatoknak az emberölés megovására tud menageriákat készíteni, 's őket féken tartani; de az embereket nem; hát a bűnösnek nem készíthetni olly helyet, mely által ártalmatlanná váljék a közbátorságnak? hogy a halálos büntetés nem hat a gonosztevőre, 's nincs sikere, azt mintegy 4000 év tanúsítja, és ezen hosszú idő alatt a legrettentőbb kinkok próbálták, de mind ez ideig czélra nem vezetett, 's mégis a javítás rendszere mellett azt megszüntetni nem akarjuk, pedig ez megsem is próbáltatott; engedjünk tehát kis próbát ennek is annál inkább, mivel embertársamnak élete forog kérdésben, 'sat. — A tárgy fontossága végett még be nem fejezthetett.

Pozsony, augusztus 19kén.

XXXI. országos ülés (a m. fő RRnél.)

A magyar nyelv ügyébeni kölcsönös értekezések, a mint azt a tegnapi ülés eredménye mutatja, jobbadán kiemertetvén, mai napra már csak az elfogadott módosítások szerinti törvényjavaslat újabb szerkesztésének tisztába hozatala maradt fen. A viták nagy éberséggel folytak, és mi illy szerkezeti tárgyalásoknál kikerülhetlen, számos védők, melyek a legközelebbi mult ülésekben a dolog érdemét eldönteni segíték, hozatott fel ismételve, az egyes kitételek gyamolítására vagy roszására. Azonban, valamint hiszük, hogy tekintve a törvénynek életbe lépő erejét, midőn a törvényeziknek bármilyen parányi szócskája életviszonyokra áldás- vagy átokként kihatni képes — az illy redactionalis tanácskozásokban különös fontosság rejlik: úgy megvalljuk, sem az időszaki sajtó czélzatával, sem a nagyobb közönség, — kinek számára e sorok írvák — érdekelve megegyeztetni nem tudnók, ha mindazon egyes, individualis nézetek 's okoskodások elősorolásával, melyek némely parányi szó mellett, vagy ellene felhasználattak, az olvasó rendkívüli türelmet tühegyre állítani nem áttalanók; azért legyen szabad egész általánosságban megérteni, miképen a törvényjavaslatnak itélőmester által lett felolvasása után, annak 2. §-ában, hol a magyar nyelv iránti általános rendelkezések előrebocsátatnak, a szavak „és a társ országok“ valának két óráig tartó viták kutfjeje. Előlépett ismét a magyarok igényei, a horvát municipalitások mellett 's ellene fölhasznált argumentumok egész serege, 's midőn egy része azon szavak kihagyatása által a horvátokat megnyugtani kívánta, mások a magyar törvényhozás kötelességének tarták a magyar nemzetet megnyugtani; mások ismét azon szavak ki- vagy behagyásában nagy fontosságot nem találhattak épen ez okbul, alapnézeteikből indulva némelyek mellette, némelyek ellene szavaztak. A többség azon szavak ellen lévén, az „és társországok“ a szerkezethől kimaradt. — A törvényjavaslatnak a közoktatási nyelvre vonatkozó rendelete még kissé terjedtebb vitákat költvén fel egy megyés püspöknek Horvátországra kedvezőleg tett szerkezeti javaslata elfogadtatott. Az ülés 2 órakor végződött; azonban a szerkezet körüli tárgyalások még befejezve nincsenek.

Pozsony augusztus 19kén.

XLII. kerületi ülés.

A tegnapi megkezdett fontos tárgy feletti vitakozás a mai ülésben folytatván, 's a tanácskozást egy megyei követ a halálos büntetések további megtartásának szükségességével kezdvén meg; ha, ugymond, a polgári társaságnak nincs is hatalmában életet adni, de biztos szabadságban feletle öröködni kötelessége, 's ha találkozik olly polgár a kzztársaságban, ki a közbátorságot veszélyeztetné, szükséges az ellen magát védelmezni, a kegyetlen szántszándékos bűnös megérdemli a taliót, mert a gyilkosság eltávolítására lehetetlen más eszközt feltalálni; mondatott ugyan a tegnapi tanácskozásban, hogy a büntetés minél kegyetlenebb, minél gyakoribb, annál több példát lelünk ismétlésre, 's hogy az nem rettent, felhozatott Velencze;

ha Velenczében oly szigorú nem voltak volna a büntetések, bizonyára a bravok még féltelenebbé fajultak volna; azon állítás, hogy minél kegyetlenebbek a büntetések, annál keményebbeké válnak az erkölcsök, hazánkban nem alkalmazható, mivel egy megyében csak mondakból emlékeznek akasztófára, míg másutt azt renoválni szükséges, pedig ezekre a törvény szigora egyenlően kiterjed; tehát a büntett egyedül csak az erkölcsök keménységétől függ. — Igaz ugyan, hogy a javításrendszert a halálos büntetéssel összeegyeztetni nem lehet, de az erkölcsök szelidítésénél a securitas előbbvaló, mert inkább megkivántató — mond a szülő — a polgáritársaságban, hogy ott az emberek ne féljenek, és így ha törvénykönyvünkben a halálos büntetés kimarad, az öldöklések szaporodni fognak, mihez képest tehát azt a királyi kegyelmi jog fenntartása mellett továbbra is meghagyandónak vélte. Az utána következő szónok a szent könyvek legrégebb példájára hivatkozván, mondá hogy midőn a legirtózatos testvérgyilkosság elkövetett, a felt után Kain mindjárt megretent, 's félt attól, hogy őt a legelső ember megöli, de a mindenható megvigasztalván, mondá: ne félj, életed bátoraságban lesz, 's Kain elment, városokat épített, 's hasznos tagjává lón a polgári társaságnak. Mit használt a keresztény vallás kezdetben, midőn annak kiirtására szurkos vászonyban égeltettek az emberek? semmit; azért a kereszténység mégis terjedett; Julianus, kit apostatának neveznek, annak kiirtására más módot gondolt ki, az a keresztényeket semminemű hivatalba nem helyezte, 's midőn annak okáról kérdezték, azt felelte: mondotta Maria fia: „boldogok a szegények”; 's ezzel nagyobb célt ért, mintha a keresztényeket gyilkoltatta volna. De egyébiránt — beszédét folytatván — ki érdemli meg az akasztófát, meghatározni lehetetlen, 's ki tudja, hogy némelyek megölésük helyett tén koszorút is érdemlettek vala; ha Washington és Franklin a szabadságháború alkalmával az őket üldözőt angolok által elfogathattak volna, bizonyosan zsinog végzete volna őket, 's most nevék a historiában nem tűnöklenek. — A háború idején a halálos büntetést fentartani — mint azt egy megyei követ kívánta — épen nem lehet, mivel háború idején a polgáritársaságban anarchia lévén, a halálos büntetésekkel a legnagyobb, legirtózatos féltelenségek követethetnek el; azt mondják továbbá, hogy a bűnös halálra csak a tény legvilágosabb bizonyítása ítélje; ámde ezt honnan mutathatni meg. Poroszországban egy, gyilkolási gyanuról vádoltatván, az ülés a tanúk bizonyágtétele által világosságra nem jöhetett; a vádlott, tagadta tettét, 's már öt évig fogságban szülydött, midőn egyszer a törvényszék elibe kívánkozván, ott a gyilkosságot megvallotta, 's keréken-törésre íteltetett; már a siralomházban ült szegény, midőn kiviláglott ártatlansága, és midőn az iránt kérdezték, mért vallotta magára a gyilkosságot, azt mondá: meguntam 5 évi tömlöczben léteget, 's úgy hittem, hogy meddig ki nem vallom a dolgot, onnan ki nem szabadulok; és így az önvalomás is tévutra vezérlehet a bírakat. — Mondják még azt is, hogy két tanu elégséges, — ha a vallomásuk megegyez — az ítéletnek kimondására, pedig hány eset van hogy, a tanúk ártatlanul lelkiismeretesen vallanak, de nem igazán, mire a szónok Angliából hozott példát; 20 tanu szeme láttára mintegy száz lépésnyire ázóval agyonütetett egy ember, 's ezek elfogván a bűnöst, a jury előtt mindnyájan megesküdtek arra, hogy az elfogott ütötte agyon azon embert; tanácskozás alá kerülván a tény, a 12 bíróból 11 rá a halálos ítéletet kimondotta, a 12dik pedig azt világosnak nem találá; mindnyájan csudálkoztak ezen kijelentés felett, 's ujra kértetvén, de a 12dik tovább is határozottan a „nem vétke” mellett maradt, és a vádlott elbocsátott. Angliában meg van határozva, hogy ha valakinek büne 20 évig világosságra nem jö, érette azután nem büntetetik, 's eltelvén a 20 év, megmondá a 12dik bíró, miért nem ítélte azon vádlottat halálra, 's a bíró maga volt a bűnös, ki azon embert agyon ütötte, 's a vádlott csak segítségére ment oda megmentendő a szerencsétlent, és ime ha a juryban nem lett volna bűnös, nem egy ártatlan esett volna — áldozatul? ha valakit 1000 forintban elmarasztal a bíró 's tudja az elmarasztalt, hogy nem adós, mily fájdalmasan esik annak megfizetése, a successio, szorgalom adhat még 1000ftot; de ha valaki halálra íteltetik érezvén ártatlanságát, mennyivel nagyobb fájdalmat szenvedhet, mivel az életet vissza szerezni nem lehet. Hogy a halálos büntetések nem rettentik a gonosztévót, arra szemmel áttott példát hozott fel a szónok; egy katona, katona lenni semmikép sem szeretvén, háromszor megszükött, kétszer megvesszőztetvén, harmadszor mindenkép igyekezett megfogását elkerülni, bujkált 's rablott, 's végre rablásoközben ott fogott meg, hol staturium lévén, akasztófára íteltetett, 's vajjon meg döbent-e midőn halálos ítéletét hallotta? nem, hanem nagy örömmel mondá:

„tehát csak ugyan nem leszek katona.” — A toskanai nagyherceg midőn a gyilkolásokat megszüntetni akarta, azt rendelé hogy éjszaka ki kell világítani a várost, 's ezzel czélját érte, és a halálos büntetést eltörölte; midőn a torturák megsemmisítették, azt mondák a szükkeblüek, hogy a gonoszságnak tárt kapu nyitlatik, mit megszüntetni majd lehetetlen lesz, — és látjuk következtét, hogy az által a büntettek nem szaporodtak; midőn az urber a botoztatást eltörölte, azt hitték sokan, hogy már a jobbágy többé nem fog robotra menni, és látjuk a következtét; — 's végre még más példák felhozása után mondá a szónok, miképen a nemzetek nagy kárára született egy Machiavelli, de az Isten mondá: legyen a népek közt világosság és születet Beccaria, ki a világosság fáklyáját meggyújtotta, mellyet az emberiségnek követni kötelessége; — hogy ha a szelid jellemű pallérozott szász nemzetnél nincs a halálos büntetés eltörölve, kezdjük el mi, annál nagyobb lesz a dicsőség; vessük el magyát, bizonyosan ki fog csirázni, bárha mi az aratásban nem részesülhetnénk is. — Ez után egy más megyei szónok mondá: hogy azok, mellyek a halálos büntetések mellett felhozattak, mind szép szavak, de illusio, a szülő nem a szavaknak, hanem az elveknél hódol; midőn az állítatik, hogy az embernek élete isten adománya, 's attól meg nem foszthatatik senki, az első áll, de a másodikat meg nem engedi, mert mint Rousseau mondja, midőn az ember társaságba lép, magát a status védelme alá bocsátotta, 's midőn saját személyének bátorságot eszközölt, a status háboríthatlansága, és a személy biztosítására egyszersmind magát a halálos büntetés alá lekötözte. Mondatott, hogy a halálos büntetés példája nem rettent, és nem hat az emberre, — kinél az élet kedves, ki az életben hisz és remél, az előtt a halálos büntetés irtózatos, a ki pedig az élet mostoha sorsával küzd, nem ohajt, nem várhat, annál a halálos büntetés pusztán gyakorlati kérdés, ez a gonoszságban megátkodott lehet, de amarra mindig hatékony a halálos ítélet végrehajtásának példája; mondattott továbbá, hogy Toskánában a mult század vége felé rövid ideig eltöröltetett a halálos büntetés, de midőn Leopold trónra lépett, nem egyszerre tiltotta el a halálos büntetés végrehajtását, 20 évig tartott az, míg törvény által kimondatott, 1785 töröltetett el, és már 1790ben vissza kelle hoznia, azonban 1808ban, midőn Napoleon rettenőt hatalmát uralta, ki a bünt legszigorúbban fenytette, 1811ig ott a legkevésbé büntetések voltak; a felhozott példák ellenében példával felelvén a szónok 's mondá, miképen Csanád megyében egy 24 éves ifjú mátkája miatt szülvével összevesz, éjszaka kést ragadván, atyját meggyilkolja, 's midőn anyja ágyához menvén, az azt mondja neki „édes fiam mit csinálsz” akkor anyja szívébe mártolva kését, 's végre testvérét is, ki a haláltul szabadulni 's elbujni akart, megölte, — ezen borzasztó tény teljesítése után, a véres ruhát magáról levétvén az ablakokat öszeszuzta, 's nagy lármá között a szomszédokat öszvehívja, hogy a házukban gyilkolnak, a nép összefutván vizsgálattotta a tény, és nemsokára megtalálták a véres öltözetet, 's rá ismertek a bűnös fiura; a nép mindjárt darabokra kívánta szaggatni, de Csanád megye által börtönbe záratván halálra íteltetett; felsőbb bíróságok előtt vizsgálat alá kerülvén a per Csanád vármegye felirt ő felségéhez, 's megkérte, hogy azon ifjunak, mivel náluk példa már rég óta nem történt, kegyelem ne adassék, később a Helytartótanács azt parancsolván a megyének, hogy azon bűnös két orvos által vizsgálassék meg, vajjon nem örült-e; ezt a megye neheztelve vette, 's megvizsgálás után a szülegyilkos kivégeztetett; az ítélet végrehajtása alkalmával a nézők közt történtek — lopások nem tudhatni, de hogy gyilkolás nem történt, az bizonyos. — Felhozattak még a halálos büntetés megtartására, miképen ha a közbátorság másképp nem védethetik, a polgári társaság joga és kötelessége oly szigorú büntetések által is az ezereket néhány gonosz ellenében védelmezni; törekedni kell ugyan a törvényhozásnak azon, hogy a halálos büntetések megszüntessenek, de nincs itt még az idő, hogy azt most a közbátorság bátorságának veszélyeztetése nélkül eszközölni lehetne, előbb a népet szükséges nevelni, panaszkodunk a nép romlottsága miatt 's a népnevelési munkát még kidolgozva sincs. Azon állításra, hogy a halálos büntetés nem rettent, az örökös elzárásra is áll, vannak, kik az életet mindenek fölött szeretik, ezeket soha sem fogja az örökös elzárás nyomasztóan sújtani, mert reményök van a szabadulásra, 's hányszor kiszabadítottak, az örökös elzárásra ítelték, a fejedelem vagy zendülés által. Azon ellenvetés, hogy a halálos büntetés az ölést évezredek után sem korlátozza, az az örökös elzárásra is alkalmazható, mert hogy mellyik alkalmas a büntettek korlátozására, még meghatározni nem lehet; hogy a veszthely színén is történt-

nek lopások, hát a magánybörtön falai előtt nem fognak-e gonosztetteket elkövetni, 's ezt mindjárt arra kellene alkalmaznunk, hogy a magánybörtön rendszere sem rettent-e az embereket, 's a büntetésre czélszerűtlenség? de egyébiránt még a büntető törvénykönyv czélja sem lehet, hogy a legborzasztóbb büne a halálos ítéletet eltörölje, ha czélja a javítás és büntetés, 's végre soha sem fog a polgári társaság oly czélszerű institutiot állítani a büntetéseknel, hogy az által ártatlan ember megbüntethessék, hát a magány vagy hallgató rendszer mellett, nem szenvedhetnek-e ártatlanok? inkább egy áldozat essék, mint sem sok czerek nyugalma, bátorsága kockáztassék, inkább emberibb egynék halálali büntetése, mint százezrek életének veszélyben forgása.

A halálos büntetések eltörölése mellett a már megemlített okokon kívül, az ellenzék czáfolatára még igen sok mondatott: — több példák sokak hozattak fel annak eltörölésére, — 's végre szavazatra kerülvén a sor 28 megye szavazott a halálos büntetés eltörölésére 13 ellenében, 6 nem szavazott és így kerületileg a halálos büntetés, a szerkezet megtartása mellett, eltöröltetett.

Országgyűlési rövid közlés. Pozsony aug. 21-én. XLIII. Kerületi ülés, és XXXI. orsz. ülés a FÖRRnél. A kerületi ülésben tárgyalattott folytatólag a bünt. könyvi választmány munkálata. A főrendi táblánál pedig folytatott és bevégeztetett a magyar nyelv ügyében új törvényjavaslat szerkesztése. Ezután olvastattott a KK. és RRnek jelen országgyűlésnek Pestre leendő áttételét tárgyaló izenete 's felirási javaslata, melly, némi csekély változások után — elfogadtattott. Ennyit előlegesen. —

Izenete a KK és RR a mgos FÖR-Rendekhez a választási szolgálat és nevezéseiknek a mult országgyűlésen fentartott pontjai tárgyában. (Vége.)

IX. A vegyes házasságokból eredő válóperekre nézve a KK és RR ámbár természetesen látták azon elvet: hogy a panaszos a panaszolt bírása elébe járuljon, az 1790/1. 26. t. cz. 16. szakaszában rendelt bíróság további megtartását nem ellenzték, a mgos FÖRR ellenben meggyeztek, hogy e bíróság elibe oly esetek, midőn az eredetileg tiszta protestans házasságra lépett felek közül az egyik fél a már lefolyó válópör alatt, vagy az ítélet meghozása után a kath. vallásra megy által, ne vonathassanak, és a felterjesztett törv. cikkely egyik szakasza illy értelemben is van szerkesztve: mindazonáltal a KK és RR kívánatát, hogy oly esetekben, midőn a vegyes házasságokban élő felek az ágytól és asztaltól örökre elválasztatnak, a protestans félnek az új házasságra lépethet szabadságában álljon, folyvást elleneztek, mivel állítólag ezáltal a vegyes házasság mind a két félre nézve egyenlő kötés lenni megszűnnék, és maguknak a vegyes házasságoknak akadály tétetnék; mivel sem az illy esetekben eljáró szentszéki bíróságot önnön elvei elleni lelethozásra kényszeríteni, sem pedig a meghozott ítélet végrehajtását annak tartalmán túl terjeszteni nem lehet.

Ezen ellenokokra a KK és RR részint az eddig előadottakat rövideden egybefoglalva, részint némelyekben bővítve, következőket terjesztenek ö. es. kir. Főherczegség és a mgos FÖRR megfontolása alá —

Addig, míg a házastársak egymással jó egyetértésben és a házasság czéljainak megfelelőleg élnek, a házastársak egymás iránti kötelességeik akár tiszta protestans, akár tiszta catholicus, akár vegyes legyen a házasság, mindenkor egyformák és egyenlők is; ha pedig a jó egyetértés közöttük annyira megzavartott, hogy az ágytól és asztaltól örökre elválasztattak, az egymás iránti kötelességek egy is megszűnven, a kötsé egyenlenné épen az teszi, ha a házastársak egyike ön törvényen túl köteleztetik, mert azon viszony, mellynél fogva egymás iránt bizonyos kötelességek teljesítésével tartoznak, az elválasztás által bíróság örökre felbontatván, egyéb hátra nem marad, mint azon viszony, mellyben a házasság által akár a polgári, akár az egyházi törvények iránt állanak, és ezen viszony a kath. 's protestans egyénre nézve különböző.

Egyébiránt, ha akadálynak tartathatik a kath. félre nézve, hogy protestans házastársa elválás esetében ismét új házasságra léphet: nem kevésbbé akadályos kell a protestans félre nézve tekinteni az ellenkezőt; és ha felbontja a házassági esendet a protestans fél részéről azon tekintet, hogy elválás esetében lekötöztetve többé nem lesz a kötsé elválás után is megtartani, a kath. felet kíméletlenségére ingerelheti; — hogy tehát ezen okfők egyik állapotra egy mint a másikra egyiránt kiterjedvén, magukban elenyésznek. —

Nem kevésbbé alaptalan a mgos FÖRR által a bírásokodás elveiből és az ítéletek végrehajtásából merített okokodás is; és itt a KK és RR azon szempontot látják tévesztve, mellyből a polgári törvényhozásnak indulni egyedül lehet; mert a midőn a mgos FÖRrendek azt állítják, hogy a szent székek elveik elleni ítélethozásra nem kényseríthetnek, a dogmaticus tekintetek alája rendelik azon tekintet, melly minden bírásokodásoknál egyedül elfogadható, t. i. hogy a bíró fenálló törvények szerint és nem azok felett tartozik ítéletet hozni; már pedig a fenálló törvények a két félre nézve különbözők, tehát ha csak a szent székek dogmaticus meggyőződése ezen törvények felibe nem emeltetik: a két félre nézve különböző ítéletet is tartoznak hozni. Nem is azt kívánják a KK és RR hogy a szent székek ítéletei a végrehajtáskor tartalmukon túl terjesztessenek, azaz, hogy azon ítéletek, mellyeknél

fogva a kötés a protestans félre nézve fel nem oldozták, a végrehajtáskor feloldoztassanak, hanem azt: hogy maga az ítélet a fenálló törvény szerint legyen hozva, és maga az ítélet által oldoztassék fel azon kötés, mely a protestans félre nézve az örök elválásztás által lenni már megszűnt.

Végre egyáltalában nem tartanak a KK és RR attól, hogy az általuk előterjesztett javaslatból a házassági viszonyokra legkisebb kár is következne; mert oly házasságok, melyek annyira megromlottak, hogy csak azon tekintetnél fogva állanak még, mivel a kötésből egyik fél sem szabadulhat, ön magokban mind a két házastársra nézve sokkal több szenvedést foglalnak, mint azon állapot lenne, ha felbontván, egyik fél új házasságra lépne; azonban ha tekintetbe vétnék az akadályok és nehézségek, melyekkel a válópör lefolyta jár, ettől sem lehet egy könnyen tartani; azon vegyes házasságok, melyek jövőben kötetni fognak, előre tudva levő törvényes feltétel alatt kötetve, mindenik félnek alkalmaslag előtte a házasság kötésekor már tudva volt törvények szerint történnik.

Ezekhez járul, hogy az 1790/1: 26. törv. 16. szakasza csak a bíróságot rendeli meg, azon törvényekről pedig, melyek szerint a bíróságnak ítélni kell, semmit sem szólván, protestans fél idegen törvények szerint ezen szakasz valódi sérelme nélkül nem is ítéltethetik. Mindezeknél fogva tehát a KK és RR előbbi nézeteiknél megmaradnak, 's kéri a mgos Fő-Rendeket, hogy ezen a vallásbeli egyenlőség tisztá elveit magában foglaló javaslatot elfogadni méltóztassanak.

Van még ezeken kívül a KK és RRnek két kívánata; egyik az 1790/1: 26. törv. 14. szakaszának eltörlését és a protestans Horvátországban is szabad gyakorlását, másik egy általános olly rendelkezést tárgyzó, mely emberileg kiszámítva a jövő lehetőségeit, a vallásbeli kérdéseknek elintézését örök időkre magában foglalja.

A mi Horvátországot illeti, elmondották a KK és RR mindazt, mit a józan politika, a méltányosság és felvilágosodott századunk kívánata egyiránt igényelnek, és ezen okoknak súlyát a mgos Fő-RR sem tagadván, most mindazokat ismételt a KK és RR szükségesnek nem tartják, egyedül azt jegyzik meg: hogy ha e tekintetek egész általánosságban is olly győzők, miszerint azoknak ellenében felhozni nem lehet, a legújabb időkben parancsoló köz nemzeti szükség alakját öltötték fel.

Mert a nemzet kereskedési viszonyainak kifejlesztésében a tengerrel közlekedés nélkülözhetetlen feltétel lévén, ha más pénzgazdag nemzetbeliek letelepítése vallás tekintetéből továbbá is gátoltatik, a KK és RR attól tartanak, hogy a nemzeti közipar jövődjé nagy részben veszélyezve lesz, a mellett, hogy Horvát- és Dalmátországnak szélesen kiterjedt vidékei nagy részben a szükséges mivelő kezekből megfosztva maradnak.

A mgos Fő-RR azonban a horvátországi municipalis törvényekre hivatkozva, az említett szakasz magoknak a horvátoknak megegyezése nélkül eltörölhetőnek nem vélték, és biztos reményt táplálnak, hogy ezen kétséget nem szenvedő igazságos kívánat ok maguk által fog teljesíteni.

Azokban tizenhárom éve már, mióta e tárgy felett a vitaközös illy reményekkel foly, és biztató hírek hordattak, hogy a horvátok hajlandók maguk is eltörölni ama gyűlöletes megkülönböztetést, mely nekik káros, a többi magyar polgárokra nézve lealacsonyító és a 19. század felvilágosodásában valóságos folt; hogy készek polgárosítani a protestánsokat azon hazában, melyben helyt adtak a zsidóknak is, és e remények nem csak nem valósultak, hanem úgy látszik, ellenséges befolyások ölelkeznek egymással, hogy azt végképen elenyésztessek. A KK és RR tehát a reménytől többé nem várnak semmit, de a parancsoló szükség sürgetéseit tekintve, attól rendelkezéseiket felfüggeszteni tanácsosnak sem tartják, sőt figyelmeztve Horvátország körülményeire, azon ellenséges befolyásokat nem a horvát nemzet többségének, hanem inkább két ellenkező célzatu de ez egy pontban egyesült töredék, törekvéseinek tulajdonítván, meg vannak győződve, hogy az 1790/1: 26. törvény 14. szakaszának eltörlése magában Horvátországban is örvendetes viszhangra találna.

A mi a mgos Fő-RR aggodalmát illeti: a horvátországi municipalis jogokra nézve ezt a KK és RR alaposnak lenni nem vélik; mert valamint már az országgyűlésen váltott 2dik üzenetjökben megjegyezték, az 1604ki békekötés a horvátok befolyásával létesülvén, a municipalis törvények és az ezeken alapuló 1790/1: 26. törv. 14. szakasza ellen nemcsak meg nem állhat, sőt épen az 1604. évi békekötésnél fogva eltörölnöd. — Egyébiránt valamint egyrésztől Horvátország méltán követeli, hogy municipalis jogai sértetlenül tartassanak föl, ugy viszont az egyesülés után elfogadni tartozik mindazon köztörvényeket, melyek az ő követői befolyásával hozatnak; ellenkezőleg a kevesebb rész meg nem egyezése a legüdvösebb törvényeket is gátolhatná.

Végre határozottan kijelentik a KK és RR azt, mit Pozsega, Verőcze és Szerém megyékre nézve a mult országgyűlésen a 3dik üzenetben kijelentettek, hogy ezen megyéket, melyek 1751: 23. törvény rendelete szerint magyar országgyűlésre különösen meghivatják, Magyarország kiegészítő részének tekintik, és valamint az ország minden törvényeit, rájuk minden különös rendelkezés nélkül kiterjedve lenni érik, ugy hazafui köteleességtől és büzóságuktól is elvárják, hogy bár melly ellenséges befolyásnak helytadni nem fognak, hanem a netalán kebelökben telepedni kívánó protestánsokat a törvények általánosan korlátlannal részesítendik.

A másik kívánat, melyet a KK és RR feljebb megemlítettek, ebből áll: alkotassék törvény, hogy mindazon esetekben, melyekről az eddigi törvények különösen

nem rendelkeznek, a különböző felekezeten levők és egyházak viszonyaira nézve a teljes egyenlőség és tökéletes viszonyosság szolgál zsinormértékül: ugy vélik a KK és RR, hogy illy szakasz ellen, miután ezen elv egész általánosságban a bécsi és linzi békekötés, ugy az 1790/1: 26. törvénynek is alapja, a mgos Fő-Rendeknek nem lesz észrevételök; ellenben a KK és RR egy illy törvénynek alkotását szükségesnek tartják, ha fontolóra veszik azon sokféle csak eddig tapasztalt visszaéléseket is, melyek miatt a békekötések helyreállítására részletes rendelkezés kívántatott. — A kath. papság, mely az 1790/1: 26. törv. ellen protestált, és mult országgyűlésen is kijelentette ellenmondását, méltó aggodalmat gerjesztett, hogy nemcsak az alkotandó törvények rendelkezésiben jóllelkel megnyugodni és azokat magáéivá tenni nem fogja, a mi egyébiránt polgári szent kötelessége, sőt inkább, hogy a részletes rendelkezések kikerülése által mindent elkövetend, a törvény jótékonyát megsemmisíteni, — ám lehet, hogy e gyanu a papságra nézve gyűlöletes és lealacsonyító, mert polgárra nézve súlyosabb nem lehet, mint illy ellenséges indulatról vádolhatni, a közállományra pedig gyászos állapot, nem hizhatni a polgárok egy egész osztályának jóakarataiban; de tapasztalás által igazolván: ezen még tudva nem levő, de a körülmények által kifejtendő törekvések ellen tehát gátot vetni a KK és RR annyival inkább kívánatosnak tartják, minél mélyebben érzik azt, hogy a vallásos visszaélések fölötti tanácskozás az országot mindannyiszor visszataszítja azon sűrű köddel borított századok homálya felé, melyeknek ránk általszállott bajiából végkép kimenekülni 's az erőt a jelen szükségének kielégítésére összpontosítani, a rohanó idő remlitő szigorúsággal int.

Ezek azok, miket a KK és RR a mgos Fő-Rendeknek ismételve figyelmükbe ajánlanak. A KK és RR nem tartják szükségesnek emlékeztetni a mgos Fő-RRket az elmult századok történeteire; mert meg vannak győződve, hogy a mgos Fő-RR a nélkül is hajlandók a jelen időknek alkalmazni tanulságos példáit a mult időknek, és ha megforgatják a történet könyve lapjait, és látni fogják abban azon kibékíthetlen ellenségeskedést, melyet a vallásos véres háboruk rémkint felidéztek az emberiség körében, és látni azt, hogy ezen ellenségeskedést végkép legyőzni csak az által lehet, ha a viszálykodó indulatok közé a legszigorubb, legrészrehajlatlanabb igazság lép: meg fognak győződni arról, hogy ezen igazságot gyakorolni a közállománynak kell is, lehet is, kötelessége is; semmit sem kételkednek tehát a KK és RR hogy a mgos Fő-RR e magasztos feladatban velök kezét fogva, ezen részrehajlatlan igazságon alapult ide rekesztett törvényjavaslatot hozzájárulásuk által magokéivá teendik.

Megyel közlések.

* Zalából, augusztus közepén. Fűredről a szép Balaton mellé rándulék, különösen a regényes vidékiről országszerte híres Keszthely városába. Mint utazó ez alkalommal aug. 10kén egy jelenetnek valék szemtanúja: az említettem városban t. i. ekkor vásár lévén, mondják, esti 5 órakor Zalából az april. 4kei nem adozunk hőse F. Gy. ur is váratlanul megjelent. Hogy az itt egybesereglett adózni akaró köz nemességet mystificálhassa — e célbul a praemonstrati szerzet zárdájában véve magának szállást, hova titkon a nemes egyéneket hivogatá; de a szivből, lélekéből, vagy tudja ég — miből áldozni akaró nemeseknek F. Gy. elárultatik; szegényt a nemesség értelmes részének emberei: u. m. a P. H. rendes levelezőjének, a megye egyik esküttjének 's a város jegyzőjének vezérletök alatt esti 10 órakor először, másodsor pedig éjjeli 12 órakor botrányos macskazenével tisztelék meg; 's mivel a zárdabeli atyák a 'nem-adozunk' hősnek szobája ablakát mindjárt ki nem mutatták, a zárdá minden ablakait kövekkel dobálták be; im a vendégszeretet milly kárt okozott a fejr papoknak. Más nap a fogadóban több urivendég egybejövén, elbeszélék az eseményt, 's iránta véleményök az vala: hogy illyesmit kár F—son elkövetni: mert ő és párt-egyénéi az értelmes rész emberein, akkor midőn az ívek aláírására nógattak hasonlót nemcsak el nem követtek, de sőt velök nemesen is bántak. Keszthelyről elutazván, kíváncsi voltam a megyének központi városát 's ebben a megye házait is látni. Hallám itt a vendéglőben mindenkitől, hogy Zalamegyében az aug. 31kén tartandó adó-elhatározó 's követválasztási gyűlésre a mozgalmakon kívül a tetleges előkészületek rendkívüliek, a nemesség szálláshelye a városon kívül, egy falu tágas mezején ugyane napon méretett ki a mérnökök által; ugyane napon tétettek meg egyéb készülétek is. A szállásházak mind deszkából leendnek — csupán bor mintegy 1200 akó vitetik be. — Sokba kerül ez az adózni akaró értelmes rész embereinek; — az adógyűlésnek vidéki megyékből is igen sok látogatója lesz; — csupán kaputost közel 1000et várnak. — Több mint bizonyos: hogy az april 4kei nem adozunk' hőse F. G. aug. 31én csatáját veszteni fogja. Bár merre jártam, mindenütt az értelmes rész főnökei vendéglik a köznemességet, több százból állók élvezék ezt egy egy helyen. — A mint Zalának némelly lelkes fiaitól hallám, F. G. már magát fővezérnek kiáltotta; többen hívék, hogy az értelem embereinek nincs pénzök; ellenkezőt hallhatni most, mert ok mindent előre kifizetnek, nehogy a vendéglők rajtok — mint F. G. 1840ki

pártf önökein — a tisztválasztás után maig — siker nélküli lövetelést támaszszanak. — F. G. vezér emberei, mint értém távol az adózni akaró 3000 lönyi nemesség-től, elkülönözve bizonyos O l a i nemeshelységben a vendéglőgadókbán elosztva lesznek. — A mint mondják 's hiteles kultübből tudom, épen aug. 31én utazik keresztül Zalaegerszezen egy osztály (mintegy 250 főből álló) német könnyülovas katonaság; ez ámbár rendes utját gyakorlás végetti helyére teszi, de vajmi jól történik épen akkor, midőn Zalának egymást nem szenvedhető pártjai nemesi szabadságukat gyakorolják. Remélhetni, hogy szeliden 's csöndesen élvezhetik jogukat! — F. G. csak azért sem nyerhet, mert vezetőkre, a kevés kaputosok miatt 2 járásban nem számolhat. Alig várom e komoly dolognak végét! Adjon az ég sok szerencsét hozzá!

Tolnából. Szegzárd aug. 12én. — Kéves az, mit közgyűlésinkről irhatok, mióta a villanyos erő, melly előbb az egész országot becikázta, a hongyűlésben központosult. — Megyénkben a házi dolgok kezelésére, kivált rosz utaink javítására kellő figyelem, 's talán több erő is fordítatik, mint mennyit a közzagdalkodási elvek elhasználni erőfeszítés nélkül engedhetnek. — De a politica köre, melly haladási időszakot jellemzőleg, országgyűlésünk előtt, a municipiumokban, alkotmányos életünk e sajátságos szín-terén, olly sürge mozgalmat idézett elő, — ugy látszik, mintha most paragon heverne. — Köztünk a politicalai küzdelmek ideje lejárt; — 's mi valaha a szenvedélyeket felizgatta volna, az ma legfelleg csak eszme-cserének lehet tárgya. — De bár mindenütt a béke szelleme lengné körül a kedélyeket, 's egyesítné a külön pártokat azon egyedül üdvözítő hitben: miszerint nem forradalmi átalakulás útján, nem a fentálló intézvények kimélet nélküli lerombolása, 's nem eszményi ábrándok honosítása által, hanem egyedül a józan haladás ösvényén, korszerű javítások, a jog-állapot fokokénti fejlődése, az ugynevezett élet-kérdések békes megoldása, a szétágazó érdekek egyeztetése, 's a nép szellemi 's anyagi emelése által lehet csak a forrón szeretett hon felvirágzását remélnünk; bár, mondom, azon mozgalom után, melly jelen hongyűlésünket országszerte megelőző, mindenütt azon nyugodt kedélyvel várnak, mint itt, a dolgok fejleményét, 's azon üdvöt, melyet czélszerű törvényekben az egész hazára szét sugározatni a jelen országgyűlés hivatva van. Ha Tolna megyének politicalai látköre jelenleg nem volna illy fellegtelen, talán több alkalmam volna azon tárgyakról szólni melyek a nagy közönséget érdeklenni szokták; — így csak annyit mondhatok, megyénk rendei a kir. előadásokat azon lelkességgel fogadták, mellyre azok jogosan számolhattak; — hogy köveitink eljárását, és jelenléseit méltányol figyelemmel kísérik; — hogy a büntető törvényjavaslatot választmányilag már tárgyalják; 's hogy a hatóságoktól országgyűlés alatt érkezett némelly fontos indítványokat véleményezés végett szinte azon választmányhoz bocsátották. — Utóbbi követjelentési közgyűlésünk folyó hónap 7én tartatott; melly alkalommal a válás tárgyában legfelsőbb helyről érkezett kegy. resolutio szönyegre kerülvén, mellette egy igen elmés szó emelkedett, alaposan fejtegető: hogy a kir. resolutióban a lélekisméret szabadsága, 's viszonyosság elvei annyira biztosítják, minél inkább még a protestans érdekek sem kívánhatják; — hogy az ott felhozott pactaconventák, mint a felek szabad akaratának kiefolyása, minden külavatkozást kizárván, nemcsak hogy természetüknél fogva már az egyoldalú, 's változhatlan terítvényektől lényegileg különböznek, de legczélszerűbbek is a vegyes házassági surlódások gátlására; — hogy a gyermekeknek neveltetése közelébb áll a szülők érdekehez, mint a státusehoz, mellynek joga csak ott kezdődik, hol a szülők természetes kötelességüket akár akarat, akár tohetség hiányából elhanyagolják; — 's hogy a törvényhozás, midőn a szabad áttérés megengedésével a vallásos meggyőződés szabadságát mindenki részére biztosítja, — jogszerűleg nem korlátozhatja a szülők is, kiknek ha van természetes és törvényes kötelességük gyermekeik nevelését eszközölni, kell joguknak is lenni, míg a gyermekeknek akarajok nem leend, saját meggyőződésüket követhetni. 'sat. — Bátor pedig e védokokat le nem fegyverzik az ellenek részéről felhozottak, jelesen az: hogy a pacta-conventák iker-testvér a reversalisokkal; hogy azok szinte ürügyül szolgálhatnak visszaélésekre, sőt a mit eddig csak egyik hitfelekezeten volt hatalmában tenni, arra szabad tér fogna ezután nyilni mindannyinak; — hogy a leendő gyermekek meggyőződéséről atyailag előre rendelkezni, az emberi természet méltóságába ütközik; — (de hát ha a törvény rendelkezik, az nem ütközik? —) 's hogy a pacta-conventák, minthogy egyik

fél saját meggyőződését mindig kénytelen lenne a másikké alá rendelni, a szellemi érdeket a világival ütközésbe hozván, még erősb gát leendenének a vegyesházasságok ellenében, mint voltak előbb a tértvények; — (De hát a törvény nem hozza-e ütközésbe? — 's nem fogja-e szinte ugy visszatartóztatni az olyanokat, kikben a vallásos buzgóság erős, mint sem hogy illyféle ellenvetéseken túl emelkedhetnének?) — a KK. és RR. az előbbi törvényjavaslat mellett „m a r a d j o n t” határoztak. — Ez alkalommal még egy tárgy volt, mely élénkebb eszmecserét idézett elő, 's ez ns. Hont megyének körlevele, miszerint a törvényhozás tárgyainak orsz. választmányok általi előkészítését, mint felette költséges, de különben is czélhoz ritkán vezető módot jövőre megszüntetni indítványozván, 's e helyett a kerületi választmányok működtetését javasolván, javaslatának pártolására a törvényhatóságokat felhívja; — mire a KK. és RR. hosszabb vitatkozás után határozzák: hogy az indítványt, részint mivel némely, például határ-kérdéseknél az országos küldöttségek nem mellőzhetők, részint mivel a törvényhozó test kezeit e részben egészen megköve látni nem akarják, egész terjedelmében nem tehetik ugyan magokévé, de az indítványozó megye által felhozott, 's részükéről szinte méltányolt tekintetnél fogva ohajtják, hogy országos választmányok minél gyérebben, 's csak a legnagyobb szükség esetében alkalmaztassanak, — követeiket illykép utasítandók. — Ezzel összekapcsolva a kezdeményi jog, 's azon kérdés: ha ugyan a FőRendeknek a kerületi választmányokban, ha igénylenek, részvét engedtessek-e? — szóba hozatván, a KK. és RR. olly meggyőződésben voltak, hogy míg a törvényhozó hatalom két külön tanácskozó tábla által gyakoroltatik, minden a t a k o z á s egyiknek a másik jogába, rendén kívül volna; — ez oknál fogva, de még azért is, mivel a kerületi üléseknek, vagy azokból kifolyó választmányoknak diplomaiacai tekintélyt ugy sem tulajdonítanak, — követeiknek ellenkező utasítást adtak.

☉ **S o m o g y b ó l.** Aug. 1én első alispáni elnöklet alatt közgyűlésünk lévén, orsz. követeiuknek mult hó 13ról a vallás tárgyában érkezett kir. válaszra felírás, — a szólás törvényes szabadságát tárgyzó izenet, a magyar nyelvről készített törvényjavaslat, és az orsz. gyűl. szállások fizetése iránti izenet megküldése melletti jelentések olvastatott fel. — A mi azon pontot illeti, mely az országos terem rendeztetésének munkába-vételéről szól, ámbár e részbeni nézeteiket a megyei RRdek már kiadott utasításaikban kifejtették: azonban a köznyilvánoságot annyira hiszik, és tudják alkotmányos nemzeti kifejlésünk mellőzhetlen föltételének, mely szerint annak föntartását mindig, ugy ez alkalommal is követ uraknak szívókre kötni mulasztatlan köteleességeknek ismerik; minélfogva e tekintetben követ uraknak figyelmét újra és ismételve ezennel felhívják. — Az országgyűlési követek mult hó 15ről közlik a fehérmegyei ismeretes petitiót, jelentvén egyszersmind, hogy ők a megyének ismert nézeténél és meggyőződésénél fogva is oda nyilatkoztak, miszerint ezen tárgy elintézés végett a megye közönségéhez utasítások, követ uraknak jelentése tudomásul vétetvén a tárgy érdeme iránti kijelentéseket a megyei RR. mint meggyőződésükkel egyezőt helyeselve jóvá hagyák. Egyébiránt, miután a közölt folyamodásból fájdalmasan tapasztalnak, hogy századokon át féltékenyen őrzött ős alkotmányuk sarkkövét tevő törvényhatósági állásuk eszméjével választáthalan kapcsolatban álló szabad tanácskozási jog valamint a jelen — ugy a közelebbi idők folytán több megyében történt szomorú események hazánk törvényeiben illy alakban ismeretlen, 's egyedül a végrehajtó hatalom intézkedése alatt állható katonai erő közbejöttével is a maga rendéből kiemeltetett; — midőn a tanácskozási 's választási szabadság fentartására szolgáló minden törvényszerű, 's célirányos intézkedés eszközését már előbbi utasításaikban kijelölt nézeteikhez képest is teljes meggyőződésükből ohajtják, ugy más részről ezen alkotmányi fő kincset, a törvényhatósági állást sepleptlenül tovább is föntartani kívánván — követ urakat oda utasítják, hogy midőn előterjesztésöknek érdemileg a jelen tárgyra vonatkozó 2d. pontja felett tanácskozzandnak, mindenkép oda törekedjenek, hogy a vármegyék municipális joggyakorlatai minden oldalról, felül ugy, mint alulról támadható bár mi önkénykedés és erőszakoskodásoktól megóvatván, eredeti tisztaságukban tovább is föntartassanak. Győr megyének a hivatalos levelezések czimzeteinek rövidítését tárgyzó javaslatára válaszkép megiratni rendeltetett: hogy noha a megyei RRk szinte osztják a felszólító n. megyének azon elvét, miszerint a jelen, valót kereső század lelkületében fekszik minden felesleg külsőség és pusztá czimzeteiket mellőzni, miután azonban ellenkezőleg úgy vannak meggyőződve, hogy a megyék levelé-

zésiben foglalt szokott czimzet, mely a törvényhatósági szerkezetnek élő törvényeinkben sehol ki nem fejezett részeit foglalja magában, 's pusztá 's egyedül üres czimzetnek nem nevezhető, ennél fogva ezen az alkotmányos viszonyinkból fejlődő levelezési fejezetnél tovább is megmaradván, annak megtartására az érdeklent ns megyét szinte viszont felszólítják. — Győr megyének a honfűsítés; — Hont megyének Parravicini cs. kir. főhadnagyának díjnélküli; — Tolnamegyének Bombelle Henrik és b. Léderer Károly ezredes kapitányának honfűsítése; Trencsin megyének a kir. udv. ítélőszéknek országgyűlés alatti egy részben Pesten tartása 's bíraskodása tárgyában írott levele az orsz. tárgyakkal foglalkozó választmányhoz utasított. Hont megye az országos választmányoknak a kerületiekkel leendő felcserelését indítványozván, az — miután megyénk e tárgyban kiadott utasításával hasonlítottam — országos követeink által pártoltatni fog. Liptó megyének azon felszólítása: miszerint 1) a törvények szigorú végrehajtását, 2) a tisztviselők szoros felelősségét, 3) köztanácskozásokban a rend biztosítását 's a zavarok kellő fenytését; 4) a tisztújítások haladéktalan rendeztetését sikeres törvény által eszközöltetni ohajtja — tudomásul vétetvén; a mi az 1ső pontban foglalt előterjesztést illeti: miután e ns megye Rendei a törvények szigorú végrehajtásának eszközését a végrehajtói hatalom körébe nyilvános törvényeinknél fogva tartozandónak hiszik: egyébiránt pedig ugy vannak meggyőződve, hogy azok fogantatását újabb törvény a status moralis kellő erejének hiányában szinte nem biztosítaná, ezt nem pártolhatván a többi pont iránt követeiket oda utasítják, hogy a már létező utasítás értelmében midőn tanácskozás alá kerülendnek — utasításukhoz képest hozzájáruljanak. — Ezen gyűlés folytában az országos tárgyakkal foglalkozó választmány még a korábban hozzá utasított tárgyak feletti véleményes jelentését 15 pontban beadván, addig is mig azt pontonként közölhetném, csupán a 4dik pontot érintem, t. i. azon indítványt miszerint a házassulhatás éve, nehogy az idő előtti házasságok — a mint azt a köz tapasztalás bizonyítja, — az emberi nem testi elkorcsosodását eszközöljék, 's a népesség szaporodásának előmenetelét gátolják — törvény által elhatározatni kívántatott: errendezve azon tekintetből, minthogy a házassulhatás kora az egyedek különböző test-alkotási kifejlésétől függ, melyet meghatározni önkény nélkül nem is lehet, de az e részben hozandó törvények fogantatása sem eszközölhető, miután a házassági szerződés a felek egyezésén alapulván, érvényessége egyedül az illető lelkesnek 's bizonyosságok jelenlétét föltételezi — törvényt alkotni nem kívánunk. — Országos követ uraknak napidíjaik fejében addig is, mig e részben az alábbi intézkedés fogantatba vétetik, a honi pénztárból előlegezendő 2,400 pf. kifizetettai rendeltetvén, egyszersmind miután a KK. és RRdek azt tapasztalnak, hogy egy részben a mult országgyűlési, 's törvény szerint a nemesség által fizetendő költségek fejében az adózó pénztár által előlegezett összeg a honi pénztárnak, az illetőségek mindedig elmulasztott behajtása miatt, visszapótolva tökéletesen máig sem volna: ennél fogva, nehogy az adózói, 's köz felügyelés alatt álló pénztár, rendeltetése czéljától tovább is elvonassék: oda utasítatik az ügyvédi hivatal, hogy az adósokat a legrövidebb idő alatt perbe idéztetvén, tartozásaiknak behajtását a törvény értelmében eszközölje. — Jelenleg pedig, hogy az illyformán könnyen támadható pénztári zavarok elmellőztessenek, 's nehogy az igazság, 's méltányossággal meg nem egyeztethető hasonló további előlegezések szükségessé váljanak, a megyei számvevőszék oda utasítatik: hogy a folyó országgyűlési költségeknek szokott egy-évi mennyiségét az előbbiek utmutatásánál fogva fölvéven — miután ezen tehernek a nemesség által leendő viselésére iránt ez alkalommal is törvény remélhető, — az illető birtokosokra, 's honoratiorokra az eddig divatozott 's ez alkalommal újban elfogadott kulcs szerint vesse ki. — Törvényszékeink f. h. 21kén kezdődnek.

☉ **T o r o n t á l b ó l.** N. Becskerek, aug. 3. Aug. 1jén vette kezdetét jelen közgyűlésünk. Elnökünk első alispán 's kir. tan. Gyertyánffy Dávid ur szelid lelke emberbaráti sugalmittól indítatva, elérzékenyülten fölhozá azon kebelrázó szerencsétlenséget, mely Miskolcot honunk e jelen magyar városát érte. Kik Pestünkön, a Duna árjaitól lerombolton hazafiai tisztünk szerint segítettünk, kik a hamburgi tüzvész által károsultak gyámolítására felebaráti karjainkat nyújtottuk, siessünk — szól a lelkes elnök — az inséggel küzdő miskolciak segedelmezésére is: nyomor és kár mutatkozik a nem régen még virágzott mezőváros düledékei fölött, 's gyámoltó részvétünköt igényli. — 'S a megyei Rendek vészvevő kebellel fogadák az indítványt, 's az önként ajánlkozott nemeslelkű elnököt, járásb. szolgabírákat, 's több lelkes egyéneket jótékony adakozás gyűjtésre megbíztak. Torontál lel-

kes fájainak szívűrjain a szerencsétlenség és segélykérés hangjai részvétlenül soha még át nem rezzenek, hiszszük tehát, hogy a jelen fölszólítások sem találandnak szikla-kebelre — Továbbá a felsőbb rendelkezések tárgyalatván, fájdalmasan vették a RRk a nm. H. tanács azon intézvényét, melyben híradatlik: hogy az e vidéken tanyázó huszár- és dsidás ezredek fegyvergyakorlása Verseczen 's Aradon fog tartatni; mert több éve már, hogy e megye, idegen hatóság kebelébe kénytelen illy alkalomkor élelemszereket szállítani. A fájdalmas sérelem maga helyén be fog panasztatni. Rendelkezés történt ezuttal a katonaság szállásai iránt is; 's a fegyvergyakorlás után M. sz. miklós és Csanádon, Haczfelden és Kécsán, N. kikindán és Szenthuberten és N. becskereken lelendik szállásait a derék József-huszárok és dsidások. — Előmutattaték a Löwenstein és Strasser kereskedők keresetlevele, minélfogva megyénk, az 1841diki nyomor-évben, az adófizetők számára tőlük vásárolt gabnáért még hátra-lévő tartozás miatt, a pesti váltó törv. szék elibe idéztetik. Minek következtében, a még külv. adósságok beszedése, a szolgabíráknak viszont, 's feleletthez alatt meghagyott, egyszersmind ő Felsége, az idézvény egyik példánya felterjesztése mellett, megköretik: hogy az érintett gabnavételi összegből még fizetetlen lévő néhány ezer forintnak, vagy a kir. kincstárból kölcsönözését, vagy a honi pénztárból előlegezhetését megrendelni kegyeskedjék. — Érdemelt méltánlyással vétetett csanádi püspök Lovonics József ő excljának azon tudósítása: hogy Zsoldos Ignác mezőrendőrségi könyvének tanítását, az igazgatása alatti iskolákban elrendelte; 's ő exca fölhívásánál fogva, a járásbeli sz. bírák megbízták, hogy a szülőkét gyermekeiknek iskolába járatására hatályosan szorítsák, — a kerületeikben létező iskolákat évenként többször, 's a mennyire lehet, közzvizsgálatok alkalmával meglátogassák, 's azok felől évszeres jelentéseket tegyenek. — Fehér vármegye levele, melyben az ismeretes petitió tartalmát mérő rágalomnak írja, tudomásul vétetett. — Főispánunk ő mltga hivatalos levele által, gróf Pejachevich Móricz és pestvárosi tanácsnok Kálóczy Károly urakat táblabírákká, Varga Ferencz hites ügyvédet pedig tisztelbeli megyei ügyészszé nevezte. — A gyűlés első napjának ezek voltak eredményei; másnap beadá az országgyűlési tárgyakkal foglalkozó választmány jelentését, melynek nyomán 1) A büntettekről szóló országos választmányi munkálat, igen kevés észrevétellel, 's ugy fogadtaték el: hogy a külv. vélemények többnyire pártoltatnak, a javasolt börtön-épületek felállítására hat évi idő szabattni 's addig a mostani bünbeli eljárási mód föntartatni kívántatik. 2) A zágrábi püspök és káptalan e megyebeli jobbágyainak ügyeit, azok ugynevezett udvargrófjai, 's minden ellenörködés nélkül itélvén, 's a felebbvitel, a megye, sőt az anyaországon kívül Zágrábra tétetvén: az innen származó panaszok és nyomtatás megszüntetése végett, az érintett udvargrófok hatóságának eltörlése, 's addig is, mig az itélőszékek körül a törvényhozás rendszeresen intézkednek, az említett jobbágyok jobbvolta végett, az illető uradalmi uriszékek behozatala országgyűlésileg szorgalmaztatik. — 3) Pest városa azon igénylése, hogy a kebelében munkálkodott országos választmányi tagok szállásbéré megtérítessék, multa nézve nem pártoltatatik. — jövőre mindazáltal az illyen szállásbér az országos pénztárból fizetettai ajánlatik, azon föltételek és rendszabályok mellett, melyek az országgyűlési szállásokra nézve megállapítatnak. 4) Tolna, Győr, és Heves vármegyéknek, némely egyének honosítása tekintetében közbevetett ajánlása, pártolást nem nyert; mivel az anyautasítás szerint, az eddig divatozott honosítási mód megszüntetni 's e részben más rendszer javasoltatik. — 5) Nagybánya város indítványa, a bányász-törvényszékeknek, a bányászatot kezelő kir. bányász kamarai föltiszteltől külv. választása, 's a bécsi kamarától függetlenné tétele iránt, — valamint 6) a magyar gazdasági egyetnek, a rétöntözés országszerte általános alkalmazhatását, 's annak tetteges törvények általi ótalmát és biztosítását tárgyaló javaslata 's terve, pártoltatnak. 7) Győr vármegye nemzeti-örseg alakítását czélzó indítványa akép pártoltatik: hogy a védelmi rendszer kidolgozásával, meg a mostani országgyűlés alatt választmány bizatván, annak munkálata a törvényhatóságokkal közöltessék. 8) Zemplén megyének, puszták népesítése körüli nézetei, az 1723: 18 és 103. értelmében pártoltatik. 9) Pestmegyének panasza, az általa behozni kívánt bünbeli eljárás módosításának katonai erővel történt akadályozása tárgyában, vizshangra nem talált. 10) Kővárvidéke külv. törvényhatósági 's képviseleti jogaiban pártoltatik; de 11) Pécs város bezikkelyezése nem pártoltatik, mivel a jelen körülményekben, a kir. városok számának szaporítása nem kívánatos. 12) Pestmegye azon indítványa, hogy gyors-

nek a kikötőbe, a várost álgyukkal megtámadandók. —
Mária Krisztina Párisban királyi leányának nagykorúvá
történt nyilatkoztatásáról a miniszteriumtól egyenesen tu-
dósítatott; ez első hivatalos tudósítás, melyet kapott,
mióta Spanyolországból eltávozott.

N. Británia. A felsőházban Aberdeen gróf indít-
ványára másodszor olvastattól föl a „chináivali egység
iránti törvényjavaslat“ melynek célja az Hongkong bir-
tok kormányzását és törvényhozó tanácsát az ország par-
liamentjétől független törvényhozási és végrehajtó hata-
lommal ruházni föl a Chinában lakó brit jobbagyok irá-
nyában.

A Times szerint Palmella hg teljes hatalommal van
fölrüházva Portugal és Angolország közt kereskedési szer-
ződényt kötni. Miután t. i. Espartero buktaival elenyészett
a remény az iránt, hogy egy angol-spanyol kereskedési
szedződvény jöjjön létre, Portugalia el van határozva az
efféle viszony kedvezményeit egyedül aratni. A szerződvény
néhány hét múlva már létre jöved.

Aug. 10kén a felsőházi ülésben Brougham lord
törvényjavaslattal lépett fel az izgalmas és zendülő moz-
galmak könnyebb elfojthatására, mely mindjárt először
felolvasztatott.

Franciaország. Nemours hg a nyugati megyék-
ben még mindig utazik. A hatóságok mindenütt ünnepe-
lyesen fogadják, Mansban azoaban, mint mult számunk-
ban már említettük, a hatósági tanács többsége nem akart
elfogadására megjelenni, 's a Maire igen radicalis be-
széddel üdvözlé, mellőzve még a rendes címet is. A hg
a beszédre igen nagy tapintattal felelt.

Tunis közelében a francia hajóhadat tetemesül
szaporítják, 's annak főparancsnokául Parseval Desche-
nes fog neveztetni. Ennek legközelebbi célja: hogy a né-
tán érkezendő török hajóhadnak tiszteletet parancsoljon.

A Nationalban a repealpénztár javára tett aláírás,
a 8dik iven végre 2800 frankra rugott. Az ir izgatás
iránti részvét egyébiránt még nagyobb a hirlapoknál,
mint a spanyol felkelők ügyeire nézve. — Még egy an-
gol népszónoknak sem jutott azon dicsőség, hogy O' Con-
nell szerepét vihesse a francia lapokban, melyek de-
monstrációi mindegyikének hü tolmácsai. Különös figye-
lemmel kíséri őt a „l'Univers“ az egyháziak közlönye.

Németalföld. A belga-németalföldi határrendező
bizottmány aug. 5kén végzé be munkálatait. Valamennyi
biztos Maestrichtbe gyűlt, közgyűlésen a városháznál alá-
írandó a terveket és térképeket, melyek Németalföld, Bel-
gium, Limburg és Luxemburg nagy hercegség közt a
határokat megállapítják. Összesen több mint 200 oklevél
fog aláírni, ezek közt két. egyik Németalföld és Belgium
másik Belgium és Luxemburg nagyhercegség közti szer-
ződvény is. Ezen határrendezésen négy évig dolgozott a
bizottmány.

Szászország. A verduni kérés egyházi emlék-
ünnepe még Szászországban is aug. 13kára olykép
rendeltetett meg, hogy az egyházi szónoklatokban
amaz eseménynek szentelt, mintszinte a keresztényen val-
lás terjedésének szempontjából értett fontossága, és Né-
metország egysége- 's önállóságának föntartása az egy-
házi imába foglaltassanak.

Törökország. Bosnyák határszélről jul. 28. —
A priedowi és környékbeli török népség újra felkelt, és
fegyverrel kezében a bosniai vezér ellen indul, ki jelenleg
a banjalukai erősségekben lakik. A zendülők azt állítják,
miserint a pasa az adó fölemelésében tulhágta a rendes
határt, azért a jogtalanul beszedett adó visszafizetését ki-
vánják. Egyszermind az albaniaiak pasaságbuli eltávo-
lítását kérik; ez oly kérelem, mit a vezir legjobb oka-
rata mellett sem volna képes teljesíteni, mivel ezen ka-
tonaságnak több hónapi zsoldjával tartozik, a nélkül hogy
a kielegítésre eszközei volnának. Egyébiránt az egész
mozgalomnak legkisebb politikai jelentősége sincs, és a
csend bizonytalanságára helyre fog állíttatni.

Oroszország. Julius végéről szóló tudósítások
szerint az odessai kikötőben 6 sorhajóból álló hajócsapat
volt összegyűjtve 84—120 álgyusig, 's több kisebb hadi
's szállítóhajó; miken mindössze 10,000 gyalogság ér-
kezett. A katonaság a wosneszenski haddal egyesül. Az
alsó Bug, Dnieszter és Pruth körül összesereglett haderő
40,000 emberre becsültetik.

Egyesületi 's intézeti közlések.

Természettudományi társulat. Jövő kedden
vagyis f. évi augusztus hó 29dikén a természettudományi
társulat közgyűlést tartand délutáni 4 órakor a magyar
tudós társaság nagy teremében, melyre a t. ez. tagok
ezennel meghívotnak. Vajda Péter titkok.

Jó tét könyvság. A pest-budai hangászegyesület
igazgatása alatti nyilvános énekiskola gyámolításául legu-
jabban következő adományok érkeztek. I) Szab. kir. P. és
város közönségétől 20. pgó ft. II) T. n. Szepes me-
gye részéről 8 fr. 18 kr.; p. p. III) Tadolin i Euge-
nia assz. f. e. jul. 8kán Pesten a nemzeti színpadon
fellépéven ezen előadás jövedelmének egy harmadát
(158 fr. 53 kr.; pengő pénz) alapítványkép oly mó-
don szentelé a leendő magyar nemzeti Conservatorium
alappénzének szaporítására, hogy annak kamatait ideig-
len énekiskolánk használhassa, 's ennél fogva nevében
egy szegény gyermek fölvetethessék az intézetbe: a
Conservatorium létesülésekor pedig az egész tőkepénz ez
intézet olasz iskolájára szálljon. IV) Gróf Eszterházy
Lajosné ő mtga a Consv. és illetőleg énekiskolánk javára
100. p. ftot alapított V) Marmaros Szigetről t. Ger-
vay Károly ur közbenjárása következtében küldöttek:
ez. Iglyártó Pál ur adományul 1843ra 2 fr. Watter-
naux József Lang György, Grünshneck János,
Gervay Károly uu. mindenik 1 fr.; — Grosschmid
Imre ur pedig évi részvényül 1844re 6 fr. p. p. VI)
Pestről: Trautmann József ur 20 kr.; egy nevezet-
ni nem akaró 5 fr.; Köllber Karolina assz. ujlag
2 fr.; adományul 1843ra; Latinovics Théréz assz.
idei részvényül 6 fr.; 's a magyar szabók társulata
hasonlag idei részvényül 6 fr.; p. p. VII) Az intézet
hangmútarának ajándékoztak: a) Cibulka Alajos ur
dalok, operák, misék, oratoriumok 's műszeres zenéből
álló hangműveket, összesen 173 darabot; b) N. t.
Gyarmathy J. F. ur Lambillotte francia dicsénekeit
1 kötetben; c) Czorn Ferencz Balte szerzeményei-
ből egy angol dalt. Közli Mátray Gábor énekiskolai
igazgató.

A Pestmegyei gazdasági főkegyesület jú-
lius 31én Pesten tartott közgyűlésének jegyzőkönyvi ki-
vonatos előadása. 1) A legutóbbi (május 25kén) választ-
mányi és közgyűlés jegyzőkönyve hitelesítették. 2) A
fiók által a főthi uradalomtól 32 évre haszonbérlet
57^{3/100} öles holdnyi telek fölött szerzett egység-
levél mindkét részről aláíraték. Egy minta-erdő gazdaság
állítatása elhatározatott, 's e végre 90—100 hold föld
ujjában bérbe vétetni fog. 3) Indítványoztaték: hogy a
részvények díjja ötrül két ezüst forintra szállíttassék. Mon-
daték: hogy a fióknak kiválólág érdekében áll a megyei
adózó néposztályt ügyének megnyerni; — ennek pedig
egyenkint öt ezüst forintos részvényt váltani terhes; —
továbbá, midőn egyfelől biztosan lehetni, hogy leszállít-
ás mellett a részvények száma nőni fog, másfelől a fiók
semmit sem veszélyeztet, mert az eddigi aláírásokra néz-
ve alkalmasint mindegy az aláíróknak: akár egy, akár
harmadfel részvény után fizetik azon ösletet, mit fizetni
szivesen ajánlottak. — Az indítvány elfogadtatott, 's
határoztaték: a régi ívek kérsenek be, 's ujak két
ezüst forintos rovatokkal bocsáttassanak ki. 4) Tervet
készíté a fiók: miszerint a megyei, jász, és kunkerü-
leti városok- 's községeket legalább egyenkint egy rész-
vény váltása által érdekeikhez kapcsolni, a megyében gaz-
dasági kerületeket, 's ezekben kerületi gyűléseket ren-
dezni, ezeket állatmutatás és jutalmazással öszvekötni, 's
minden helységben vasárnapi, gyakorlatos irányú isko-
lákat nyitni törekszik; — e tervét tehát azon kérelem-
mel nyújtja be a fiók a t. ns. megyéhez: gyámolíttá őt az
által, hogy a bemutatandó „felhívást“, mi elfogadás eseté-
ben elegendő számmal ki fog nyomtatni, város és helységben-
kint járásbeli szolgabíró urak által kiosztatni elrendelne,
's a részvény-váltást a községi pénztár illy című kiadá-
sát helyeslő jóváhagyásának tudatásával előmozdítani ke-
gyeskednék; elvögre pedig méltóztatnék küldöttséget ala-
kítani, mely a fiók által megbízandó választottsággal a
vasárnapi iskoláknak, mint a népevelés oly igen ha-

talmas emeltyűjének mi módon eszközölhető legzélszerűbb
életbe-léptetéséről tanácskoznék, 's e szellemben a sza-
bad nemes jász és kunkerületi illető kapitányságok is
meg fognak kéretni, méltóztatssanak a fióknak jótékony
társkezeket nyújtani. 5) Felolvasztaték a központi egyesü-
let levele, miben egy országos eseléd-rendszer kidolgo-
zását előzölván, e tárgyban öszmunkálásra hívja fel a
fiókot. — E nagy fontosságu tárgyat a fiók az e me-
gyei szokásos rendelések öszszeszedése, 's nézeteinek egy
egészszé alakítandása által lehetőségig előmozdítandja.
6) Hogy a jelesb gyü. nölcstenyészőknek ez évben a köz-
ponti egyesület által kiosztatandó ezüst díszjelek a valódi
érdemnek jussanak osztályrésztül, a fiók az e mezőn ns
Pestmegyében érdemeket szerzett egyéneket felkeresni ha-
tározá, minthogy pedig eddigelég csak a nagykovácsii lei-
kés, 's a Pest-Leopold városi egyik tanítórul vehetett
a fiók tudomást, Erményi Ignáci, Fényes Elek, 's Tör-
ök János választmányi tagok 's a titkokok bizattak meg,
hogy a helyszínén szemlét tartssanak, adatokat gyűjtsenek,
— 's bizonyítványokat szerezzenek. 7) E korig csupán
ideiglenes igazgatóság állott a fiók élin. — Rendes tiszt-
választás e gyűlésben tartaték. Lőnek elnökké: egyhan-
gulag m. gr. Károlyi István; alelnökkökül megkérték m.
gr. Ráday Gedeon, és tek. Patay József t. b. igazgató
Burg Károly, titkokok Plöecz Adolf, pénztárnok Hutiray
Alajos, ügyész Eckstein Adolf rendes tagok. 8) Az
igazgató-választmányi tagok közé soroztatának Brúnek
József, Fényes Elek, Kossuth Lajos, Mednyánszky János
és Mericzay Antal. 9) A mezei naptár 1844k évi fo-
lyamából a nép között elosztandó példányok az egyesületi
pénztár terhével fognak vétetni. 10) A titkokok 45 ujabb
öt ezüst forintos aláírást jelente be. 11) Az egyesületi
jelenlen birtoknak egy alkalmasb alakúért leendő ci-
serelése egy közelebb tartandó helyszíni szemlőre ha-
lasztaték el; 's annak folytában küldöttség fog alakíttat-
ni mely a felek természete, és mivoltához képest tervet
adjon, miként indítsa meg a fiók gyakorlatos mezei ma-
kalkodását? — Költ Főton aug. 9én 1843. Plöetz
Adolf m. k. titkokok.

Hírlapi kalászok.

Pesti Hírlap. (376. sz.) Vezérocikke nincs.

Jelenkor. (67. sz.) „Két garas li.“ Azon elvbu
indulván ki, hogy a haza javát nem lehet egyesek vagy
egész osztályok romjára állítani, e cikkben gr. Szé-
chenyi István annak megmutatását kezdi meg általáno-
san, hogy a kétgaras telekdij nem fogná a nagyobb
birtokosokat sem zsarnokilag sújtani. Előadja erre néz-
ve, mikép neki e tárgyban több tudomása lehet, mint ta-
lan akárki másnak, minthogy ő ugynevezett „nagyaink“
financiális állapotát, szabad utakon természetesen, fővo-
násaiban legalább több év óta tanulmányul tette magának.
Föltéve ő mindig osztályzati sorosairól, hogy a haza fel-
virágoztatására áldozatot hozni is készek lesznek. Megál-
lapítja tehát azon tételt, hogy Magyarország. a nagyobb
birtokosok telekdij-járulékát tekintve is, összesen véve a két-
garasos díjt mindenesetre elviselhetné esontvelejek csor-
bitása nélkül. De itt figyelmeztet, hogy ha például Lucullus-
kint nem döszölhetni, vagy fölösleg pipérere nem költ-
hetni, már esontvelő esorbitása volna, akkor igaz, a
magyar nagyobb birtokos nem igen viselhetné el a két
garas alapra állítandó telek-díjt. A cikk végén így szól
a ns gróf: „Rectificált izlési nézetek következtében tehát
's látván, hogy közszellemi és bölesen elrendezett kéz-
fogással és vállvetéssel olyakat vihetünk végbe, melyek-
bül valódi dísz és haszon haramlik nemzetünkre és így
közvetve reánk, minden kétségkívül hajlandók leszünk,
vagy lesz legalább a nagyobb rész, a két garasos telek-
díjhoz járulni.“ A járulás lehetőségéről a jövő számban.

Nemzeti ujság (99. 100.) Semmi főcikk.

Hírnök. (66.) Országgyűlési tárgyak.

Erdélyi Híradó (66.) Folytatása a könyvismér-
tetési „Figyelmeztetésnek.“

Mult és Jelen. (66.) Toldalékjában Kolozsvár is-
mertetése berekesztetik.

Magyar Gazda. (68.) Nagy fontosságu cikk „a
lisztgyártás és kereskedésről, mely becses útmutatásokat
's figyelmeztetéseket tartalmaz „A hontmegyei dohány-
fajok és művelésük ismertetése“ érdekes közlés.

Szerkesztő: Szevrey József.

HIRDETÉSEK.

(42) Haszonbéri hirdetés.

Migos gr. Gyulai Ferencz tábornok ur
részéről közhírré tétetik, hogy t. n. Zabolcs
megyében kebeleztet és Pócs-Petri helység
szomszédságában fekvő Magy i-pusztá rész-
jóság a hozzátartozandó épületekkel 's min-
denemű kir. haszonvételekkel f. e. sz. Mihály
napjától több egymásután következő évre,
haszonbérbe fog adatni. A haszonbérbe venni
szándékozók bővebb tudomást vagy a hely-
színén augusztus 23tól—27kig, vagy septem-
berben, t. Tornamegyébeni nádaskai urada-
lom korlátjában (cancellaria) szerezhetnek. 3-3

(16) Juheladás.

Főmeltóságu herczeg Batthyáni Fülöp ur
E nyíngi urodalma részéről közhírré tét-
tetik, hogy ezen urodalomban tenyésztésre
alkalmas nemesített juhek eladásra öszve-
állítattak 's p.
70 db üző kos E. I.
450 „ 4—5 éves anya juhek I. II.
230 „ 2 éves „ „
100 „ 1 éves „ „
140 „ anya bárány „
210 „ ürü „ „
Eningen augusztus 21én 1843.

(44*) Biról árverés.

Néhai Meják Ferencz volt tiszaujlaki k.
só-tárnok után, t. beregmezei benei hegyen
maradt, 's biróilag lefogalt 9 db szabad
szőlők öszvesen vagy felosztva is, a hozzá-
tartozó több rendű épületekkel, kőpinczével
gyümölcsösökkel, f. évi szeptember 25kén, sőt
szükség esetére t. ugocsmegyei Tisza-Ujlak
városában maradt háza is, azon hó 26án a
hely színén, közárverés útján lesznek eladan-
dók. Huszton jul. 28. 1843.
Szent es Lajos.
k. kincstári ügyvéd mint végrehajtó.

(15) Birói árverés.

Migos tolnai gr. Festetics Benó ur Za-
lamegye Söjtör helység határában a helysége-
gen végig vezető szekérut nyugati közvetlen
szomszédságában fekvő ugynevezett Telki
nagy rétyének fele, mely mintegy 12 hold-
bul áll, birói zár alá vétetvén, f. 1843. év
szeptember 25kén napján a hely színén nyilván-
os árverés útján becsáron alól is eladandó

Sü meghy Ferencz
végrehajtó alsz. biró.

(*28)

Hirdetés.
a csupán egy húzástól állandó
JÓ SZÁG-LOTTERIA tárgyában.
SZOMBATI NAPON f.é. SEPTEMBER 2kán
e húzás visszahuzhatlanul végbemenend!
Főnyertes
a heiligenstadti
ÁSVÁNYFÜRDŐ, VENDÉGFOGADÓ,
's a grinzingi
Löshof uradalmi jószág,
mellyek tetszés szerint **200,000** és **50,000** frt készpénzzel,
összesen **250,000** váltó ftal megválthatók.
vagy ha a nyerőnek úgy tetszendik, kap
1,000 darab hg Eszterházyféle sorsjegyet, és
10,000 p. frt 1839ki status kölcsönt.

Az e Lotteriát illető különös kedvezmények a játéktérben bővebben elősorolják.
Zinner et Comp.
Ezen nagy kedvezményekkel összekötött Lotteriához sorsjegyeket nagymennyiségben kaphatni
M. Lueffnel.
Pesten, hajóutczán „Minervá” hoz. 5-5

Alulírtnál, és általa minden hazai könyvárusnál megszerezhető:

„A FIUMEI KIKÖTŐ”

II. füzet
A munka **CSÁSZÁR FERENCZ** kir. váltó-felügyelőségének ülnök ur jólmert tollából folyván: főlegesen azt bővebben ajánlanom; csak tartalmát, mellyből annak érdekessége önként kitűnik, láttam ide titatandónak.
II. Füzet tartalma: Előszó. I. Általános nézetek. II. Fiume — mint önhátosági testület.
III. Fiume — mint szabad kikötő; Bannville Józ. terve egy Fiumében építendő kikötő iránt.
Ugyancsak alulírtnál találhatik még „A Fiumei kikötő” I. füzetének is néhány példányt 50 p.kron.
Emich Gusztáv
pesti könyvárus.

(53*) **Hartleben K. A.** könyvkereskedésében
Pesten, váczutca 437ik szám, megjelent:

Magyarország története

az
első ifjúságnak.

Rajcsányi János.
12rét Pesten. 1843. Bekötve ára 40 krajczár ezüst pénz.

(18) **Jankovits P. Pesten** 1-3

ajánlja, igen jól rendezett raktárát a legfinomabb isléssel valógatott mindenféle kelmével mind urak mind pedig hölgyek számára, a legújabszerű sima alakzott és nyomtatott ruhák-nak valokat, minden áru és nagyságu pamut, selyem 's szőr-kendőit: — férfiak számára a legdivatosb szőr-,selyem és bársonymellényeit, selyem zseb- és nyakkendőit több itt meg nem nevezett cikkeivel a legjutányosb gyári áron.
A kereskedés találtatik a „fehér hajó” vendégfogadó át-elleni szöglet boltban.

Gőzhajók indulása
Pozsony és Bécs-felé

mindennap reggeli 8 órákor.
(Azonkívül minden vasárnap és szerdán egy rakhajó.)
Mohács és Ujvidék felé minden kedden.
Mohács és Eszék felé minden pénteken reggel.
Zimony és Drenkova felé minden vasárnapon és csütörtökön 8 órákor.
(Azonkívül minden másodhéten egy rakhajó.)
Minden akadály és alkalmatlanság elhárítása végett minden t. cz. utas nyájasan kéretik, még az elindulás előtti napon pogyászának átvevési nyugtatvány mellett a gőzhajó-hivatalban átadására.
Pesten, maj. 9én 1843.
A Gőzhajó-hivatal.

Gabona-ár váltó garasokban.

	1843. aug. 25.	pesti mérő	Tisztábuza	Kécszeres	Rozs	Árpa	Zab	Kukorica
Pesten	103	130	80	82	55	62	44	50
Kassán	70	72	52	55	50	34	38	44
Szegeden	60	60	50	50	39	30	30	30
Baján	53	67	32	40	32	21	23	23
Miskolczon	50	60	35	37	32	35	27	30
Temesvározt	52	54	45	45	25	25	25	25
Pozsonyban	65	90	55	66	34	38	32	38
Nagyszombatban	80	86	59	61	36	38	35	37
Győrött	65	80	44	46	27	30	35	36
Mosonyban	65	107	58	72	32	44	39	43
Sopronyban	80	116	60	82	43	46	43	50
Debreczenben	45	45	35	25	24	24	24	33
Besztercebányán	92	100	60	64	52	60	32	38
Uj-Bécsén	55	70	50	50	25	25	25	40

Tulajdonos Borsos Márton. — Nyomatja Trattner-Károlyi. Uriutca 453.

(46*) **Haszonbérlet.** 3-3
Szabados Losonc város tanácsa f. 1843ik évi szeptember 25ikén tartandó árverés által haszonbérbe adja a következő városi közhasznóteleket:

- 1) A városban 's ennek határában a koresmáltási jogot, a most fenálló 's építés alatti vendégfogadó és koresma épületekkel 's tetszés szerint nyitható bor- és pálinka-méréssel, pinczékkel, 1000 akórai 50-160 akós hordókkal, vásári sátorkoresmákkal, kávéházzal, táncsteremmel, fürdőházzal együtt, mindezeket öszvefogalva, vagy ha így elég csődülök nem lennének, egyenkint is: a jövő 1844ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre.
 - 2) Egy nagy ser- és pálinkafőző házat, ser- és pálinkaméréssel, 's ehez épülettel 's egy vásári sátorkoresmával együtt, a jövő 1844ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre.
 - 3) Országos és heti vásári jövedelmeket, úgymint hely és mértékpénzeket 1844ik évi sz. György naptól kezdve 6 évre.
 - 4) Két vízi malmot egyenkint, 1844. évi sz. György naptól kezdve 6 évre.
 - 5) A hűsvágási jogot, három székkel egyenkint, 1844ik évi 1ső januártól kezdve 6 évre.
- A bérleni kívánók bánatpénzzel jelenjenek meg, nevezetesen a koresmáltásra nézve 400 p. forint ser- és pálinkaházra nézve 200 p. forint, vásárookra nézve 200 p. forint, mérszárzékra nézve 100 p. forint, malmokra nézve 100 p. forint öszveggel. —
Egyéb feltételek a Gazdahivatalnál megtekinthetők Losoncban augusztus 4én 1843. esztben. Horváth Ferencz főjegyző.

(52*) **Hirdetés.** 1-3

Anmgu magy. kir. udv. Kamara rendeltébül f. év szeptember 25én Tisza-Ujlakon Ugoesa vármegyében az ottani kir. sőhivatalnál 1125 darab különféle rendű kimustrált száfla közönséges árverés útján kisebb esztályokban az illető árnak azonnali lefizetése mellett el fog adatni azon feltétellel, hogy a venni kívánók egy a becsártól 10 pcentumra határozott bánatpénzt letenni kötelesek lesznek. Költ Budán auguszt. 16. 1843. 1-3

(13) **Kikerült sajtó alól** 3-3

és alulírtnál 's általa minden hiteles könyvárusnál kapható illy czimű munka:

Magyar Életképek 1843ból

rajzolva
egy szalamegyei adózótul.
Humoristikai költemény XII képbén. — Ara füzve egy ezüst huszas.
Emich Gusztáv.

(47*) **Wagner József** szépműarusnál (Pesten a szervita-téren)

épen most jelent meg:
Szigetvár ostroma, eredeti magyar ábránd, a nép száján forgott százados zene-törédekekből zongorára alkotta Lavota, 's rendezte Kirch J. ellátva 40 kr. p.p.
Honti surlódások, nemzeti magyar. Balog J. től zongorára 15 kr. 3-3

(14) **Kész misemondó-ruhák** 3-4
Hirsch Ferencz selyem 's divatáros boltjában legjutalmasabb áron kaphatók; továbbá selyem, arany, és ezüst-himzetű gyönyörű nehéz templomi szövetek díszítvényekre, damasz szövetek zászlókra, 's egészen nehéz violaszín- 's vörös grosdenaples, moire és övszalagok — Pesten a váczutczában a „Szarvas hozo”, hol mindenféle megbizatlás is elfogadtatik mindennemű templomi díszítvényre, mennyezetre, püspöksüvegre, velumra, biretre, albára, szemfödélre, ostyazacsókora 'stef. jutalmas és gyors szolgálat mellett.

(17) **Juhnyáj eladás, 's felszólítás.**
F. 1843dik évi szeptember 26kán Békés-Csabán, regg. órákban alulírt házánál mintegy kétezer kétszáz darab anyaurú és bárányból álló nemesített juhnyáj tőkéstül árverés útján el fog adatni. 'S minthogy az alulírt külföldön hosszabb foglalatosságban mulatni szándékozik, többekkel haszonbér-
leti, kereskedelmi 's egyéb szorgalmi viszonyokban állván, felszólítatik mindenki, ki-nek követelése lenne alulírtól, hogy azt, mától számítva hat hónap alatt azaz 1844ik évi február 28áig ns Békésmege első alispánja t. Simai Kajetán ur elibe terjessze, igaz kereset azonnal kielégítetik, a mondott idő alatt be nem jelentett követelés koholtnak 's érvénytelennek nyilvánítatik. Költ Békés-Csabán aug. 21. 1843. Boczko Dániel. 1-3
(39) **Boltváltoztatás.**
Wittendorfer János, harmincz évöta, az uri- és korona-utca szögletén, Troll-házban állott, **fűszer, anyag és festék-** a „Halászhoz” czimzett **kereskedését,** a régi posta-utczába, az arany-köz mellettli Boráros-házba költöztette.
Részletes áruláson kívül, mint eddig a **bizomány- és szállítási-kereskedést** változatlanul folytatandja, és a t. cz. közönséget, szolgálatával élésre, valamint ügybarátit, gyakori foglalkodásra kéri.
Pest, augusztus 8án 1843. 4-4

Pénzkelet.

Bécs, aug. 22én 1843.

	pgő pénzben.
5 pcent. statuskötelezv. középpára	111
4 pcent. „	100 ¹ / ₂
3 pcent. „	76 ¹ / ₂
1834ki statuskölesön (500 frt)	720
1839ki „ (250 frt)	286
1839ki „ (50 frt)	—
Bécsi banköt. 2 ¹ / ₂ pcent.	—
Bankrészvénnyek darabja	1632
Eszterházy-sorsszám	54 ¹ / ₈
Császári arany	103 ¹ / ₈

Dunaviz-állás.

Budán, aug. 23án reggel: 9' 40" 0" 0 föltött.